

ЦИЈЕНА:  
За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.  
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.  
За сав остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.  
Преплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.  
Појединачни број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

# ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Изази суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

Цетиње, 10. новембра

Римска „Трибуна“ доноси чеони чланак, очевидно из Консулте надахнут, у обрану интегритета и аутономије Арбаније, који се не може пропустити без одговора.

Језгра тога чланка састоји се у сљедећој реченици: „Јевропа, која је примијенила Балканска начело народности, с пуним разлогом хоће да то начело рашири и на Арбанију; а Балканске државе, које су у том начелу нашле своју снагу, пале би у велику заблуду, кад би одрицале Арбанију оно што су за себе тражиле“.

Ваља се чудити, како један озбиљни лист у Вјечном Граду може рећи, послје ратних успјеха Балканског Савеза, којима се сав свијет диви, да је Јевропа примијенила Балканска начело народности, када опет сав свијет зна, да је *напротив Јевропа, или боље њена дипломатија, томе била противна!* Балканске Државе извеле су на бојно поље све своје синове, који могу оружје носити, на смрт или живот свој, и данас начело народности триумфира на Балкану силом оружја и културе, силом самосвијести и самопожртвовања Балканских Народа, а без икакве помоћи ни моралне ни материјалне Јевропских Сила, које су биле до јучерашњих интегритета Турске и суверенитета султана на Балкану. Или је можда Јевропа примијенила на Балкану начело народности тим, што је допустила триумфање тога начела, што није оружаном интервенцијом сасла интегритет Турске и суверенитет Султана? Ако римски лист гледа у томе за слугу Јевропе, онда био би боље учинио, да је то отворено рекао, па не би било од потребе, да му се одговара...

„Трибуна“ била би боље учинила, да је изоставила и ону реченицу: „Арбанаси су се дуго и енергично борили против Турске за своју аутономију; и њихова борба као и наш рат у Либији, нијесу мало допринијели, да се турска војска дизорганизира, те да приуговеле лакше путове побједоносном Четворном Савезу“.

Нећемо се задржавати на „приуговеле лакше путеве“ либијским ратом, а што се тиче арбанашке борбе, доста је споменути најмодерније оружавање Скадра за вријеме те борбе. Али сав свијет зна, да се Арнаутлук борио противу младо-турског режима, који га је хтио лишити оружја, о ком је живио истребљујући српски живаљ по Старој Србији и узурпирајући његова добра, а не за аутономију Арбаније, која би Мухамеданце изједначила са Хришћанима. За то су први и одустали од борбе, кад се Хришћанска Малесија узбунила са тежњом да се присаједини Црној Гори. Па ни најближи сусједи и једноврјемници Малисора — Миридини у тој борби нијесу учествовали, јер се Арбанаси не дијеле само по вјери него и по племенима. У посљедње доба било је покрета у јужној Арбанији, али сви ти спорадични покрети не могу се назвати „дугом и енергичном борбом за аутономију“, него *напротив доказују осуство сваке мисли*

*и националне и јединства Арбаније!* Да је те побуне руководила та мисао, Арбанаси се шћаху наћи у редовима савезничке војске а не у редовима турске противу савезничке, чим су своју судбину истовјетовали са турском судбином и изгубили свако право, да се користују са ратним усљесима Српскога, Бугарскога и Грчкога народа, тим прије, што су у својим одјелитим предходним покретима наодили довољно хуманитарног одзива и помоћи у сусједним Балканским Народима.

То осуство националне мисли у Арбанији може се лако разумјети, кад се зна, да се Арбанија појавила тек у турско доба као *протвинцијални појам*, и да је у историји забиљежен први и посљедњи знак живота арбанашког народа, кад су се Иван и син му Ђорђе Кастриотић око Кроје опирали Турској најезди, док је Скадар био још зетска пријестоница, осим што је кашње Арнаутлук, у служби азијатског освајача, овјековјечио своје име у историји Српскога народа, као истребљак Срба по Старој Србији.

Под Турском владавином арбанашки елемент растао је ширењем Ислама, као што је млетачка политика штитила са приморја католичку пропаганду; на који начин је српски елемент, који је још око половине XVI вијека био тако снажан, да наодимо у то доба још млетачко у Скадру словенску штамарију, мало по мало ишчезавао, губећи и свој језик са прадједовском вјером.

Арбанаси, немајући своје историје, немају ни своје књижевности, па чак ни свога алфабета, као што их ни јединство језика у једно не веже. Раздијелени још на Мухамеданце и Хришћане, а ови на католике и православне, само их руководи фанатизам религиозни и племенско осећање, тако да живе трајно у непријатељским логорима.

И тај хаос, у ком царује Ислам, Јевропа хоће, да *изједначи са Балканским Народима*, одакле су словенски апостоли у цијелом Словенству Хришћанство раширили; народима, који су имали своје моћне државе, и својом културом цвјетали, прије азијатске најезде — и да не спомињемо стару Грчку, колијевку све јевропске просвјете; народима, који су се од почетка XIX вијека почели борити против Турске у историјским револуцијама, док су ударили темеље својим данашњим државама — и да не спомињемо Црну Гору, која је остала никад не покорена, вјековима борећи се за слободу посљедње стопе српске земље и за часни крст; најпослије народима, који врше свету дужност не само националну него и човјечанску, ослобођајући своју браћу од робовања азијатском варварству!

Лијепа правица, испод које се крије још лепша тежња, која је доста привидна... а којој се није било никад надати из Рима, који има да захвали мученицима и борцима за уједињење Италије, што је данас њена престоница — из Рима, који је до јуче ратовао да виндицира себи старе римске колоније — преко мора!

## Извјештаји са бојишта

— Наши извјештаји —

**Свети Никола, 4. новембра.** — Одред турске војске од 2 табора, и неколико стотина башибозука са једном брдском батеријом наступио је од Црног Врха 31. октобра око 4 сата послје подне; једним одјелом напао је на бивак десно-крилне колоне генерала Мартиновића, отворивши против њега артиљеријску и пушчану палбу; с наше им се стране одмах одговорило и предузете су мјере да се непријатељ задржи, што се с успјехом извршило. Ноћ је бој раставила. У четвртак, 1. новембра у 6-45 сати непријатељ је свом јачином напао наше предстраже, и оне су га дочекале истом жестином и успјеле спријечити његово напредовање. С обе стране се жестоко нападало, сипао се шрапнел и пушчана ватра с обе стране. Око 11 сати непријатељска артиљерија умукнула, а онда се отворила борба на бајонете, и када су наше предстраже појачане и у борбу ушле нове чете, непријатељ се почео колебати. Око 11-15 сати непријатељ је био присиљен да се повлачи, што је учинио бринећи своје одступање. Није прошло ни пола сата, непријатељ је био потпуно потучен да се остатак дао у дивљи бијег, оставив на бојном пољу много мртвих и рањених. Наши су заробили пола непријатељске батерије, доста низама и башибозука, с великом количином пушака и муниције; ми смо имали 50 мртвих и рањених. Наше трупе гониле су остатак непријатеља и без сметње наступале, заузев све позиције до испод Бијеле Горе. Данас је настапњање настављено. Непријатељ се није појављивао нигдје па чак и при посједању Црног Врха и осталих висова, који се сматрају као најважније стратегијске тачке у овим крајевима. Ово доказује да је битка 1. новембра непријатеља потпуно растројила.

**Св. Никола, 4. новембра.** — Јуче су колоне деснокрилне генерала Митра Мартиновића наступиле од Црног Врха, па све до Сан-Ђовани ди Медуа (Синђина). На цијелом путу непријатељски отпор био је сасвијем слаб и синоћ око 6 сати заузета је лука Сан-Ђовани ди Медуа. Непријатељ се повлачи у нареду к Љешу. Изгледа су да ту неће моћи дати каквог јачег отпора. — Од битке код Луарзе, која је била 1. новембра, гдје је непријатељ био потпуно уништен, код непријатеља је велика паника и неред, те је онеспособљен, да нам битку озбиљнију смије дати. Улазак команданта и војске у Сан-Ђовани ди Медуа извршен је свечано. Заробљена је велика количина хране и других војничких потреба.

**Гусиње, 1. новембра.** — (Приспио 4. о. м.) — Смјели прелаз преко Богићевце није могао остати без посљедица: у наметима су нашли смрт два војника. Смијењом затрпана сва комора штаба и преко сто педесет коња, као и ратни материјал је готово сав спасен, али де-

финитивни губитци нијесу још познати

**Сан Ђовани ди Медуа, 4. новембра.** (Послан у 8½ сати по подне, стигао 5. о. м. по подне). — Данас је непријатељ, појачан трупама из Љеша и Скадра, покушао да заузме позиције више Сан Ђовани ди Медуа, и око подне напао наше предстраже, с намјером да поврати изгубљену луку. Атак је био жесток. Непријатељ је атакирао и артиљеријом с Љеша и са обале Дрина.

Пушчана и митраљешка ватра трајала је неколико сати. У неко доба непријатељ је истакао бијеле заставе с намјером да превари, што је у неколико и успио. Наши помислише да је предаја, али знајући за њихову превару, држаху се спремни за борбу, и кад Турци опалише плотуне, наши их дочекаше спремни и покосише их, да су први редови попадали као снопље. Турци су поражени и разбјежали се тако, да се нијесу зауставили све до Љеша. Имали су много мртвих и рањених. Наши губитци релативно мали. — Слједи у брзо атак на Љеш.

**Гусиње, 2. новембра.** (Приспио у јутро 6.). — Поводом срећног али неучуеног прелаза источног одреда преко Богићевце, Његово Величанство Краљ Господар послао је генералу Јанку Вукотићу овакав телеграм:

Г. сердару Јанку Вукотићу

Гдје буде.

Величанствени поход твоје дивизије из Дечана к Плаву и Гусињу повјесница овога рата забиљежиће у својим страницама као ненадмашни напор, који је не само сад него у најстаријем времену једна војска вршила, имајући се борити с природом, шњеговима и вјетровима који се нијесу одавна виђали.

Краљ

На ову Господареву депешу генерал Вукотић је одговорио овако:

Њег. Вел. Краљу Господару

Ружика.

Слава Теби, Господару, и слава Твојој храброј војсци, која одиста не жали животе да час прије доспије мети, коју јој Ти одредиш. У име официра и подручне ми војске још једном слава Ти и живио, Господару, Ти и Твој Дом, који си свијетли образ свега Српства и Југословенства.

Понижни и одани:

сердар **Ј. Вукотић.**

**Сан Ђовани ди Медуа, 6. новембра.** — Љеш је заузела српска и црногорска војска синоћ пред вече. Око подна састале су се двије српске војске и заједно су ушле у Љеш, пошто се на утврђењу више вароши подигла бијела застава. Састанак двију српских војска био је врло дирљив. Српска војска пошла је за Драч.

**Свети Никола, 5. новембра.** — (Стигао 6. о. м.). Још јутрос око 10 часова наше предстраже опалише на лијевој обали Дрина овећу војску, али не знаху која је то војска: или непријатељ, или савезничка

Преплата се шаље непосредно Администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручице: г. Вељу Ракићу по 2 к. и. агенту у Котор.  
Дописе се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.  
Огласи се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит слова по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара, из виших слова сразмјерно више. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. — Осим напредназначених цијена од ријечи, наплаћује се по закону о таксама још по 50 пара за свако поједино оглашавање.



братска војска србијанска, или мидитска и малисурска племена, која бјеху објавила, да ће с нашој помоћу напасти Љеш. Али како бјеху добиле наредбу да наступају наше трупе, те се наступало у најбољем реду. Непријатељ се бранио енергично и велики отпор показао, али наша војска доби још већи полет кад отпоче артиљерија с друге стране; разумије се, да је то братска војска. Напад је вршен с обадвије стране свом жестином, артиљерија је убрзавала паљбу, пушке и митраљеје дјеловаху плутунском ватром. Непријатељ је и ондје покушао, да чини пријевару с бијелом заставом; наше трупе на ово вичне и да би дале знак другој војсци повикаше: „Живио Краљ! Ура!“

Турци опет нападаше оба фронта, бој доби још жешћи карактер. Тако је трајало до три и по часа а тад умукну турска артиљерија. Турци су се бранили само пушчаном и митраљешком ватром, али узаман. Црногорска војска пријеђе мост, уђе у варош, а србијанска под град. Непријатељ се мораше предати. У четири часа и 10 минута истаче се бијела заставка на градским бедемима. Бој се прекинуо. У град уђоше обје војске, манифестујући братску слогу. Састанак је био дирљив и срдчан. У вароши и у граду одмах је постављен ред. Губитци непријатељски огромни, а наши мали. У 4 сата и 30 минута у варош је ушао генерал Мартиновић, дочекан од војске, пред којом бјеше шеф штаба командир Лука Гојнић, који му рапортира о стану трупа. Командант честита војсци заузеће Љеша ускликом „Живио Краљ!“ и из свијех батаљона заори се „Живио Краљ!“

**Бар, 7. новембра.** — Синоћ су наше трупе заплијениле при излазу из Љеша на путу за Скадар турску касу и пошту са доста знатном сумом новаца. — Данас је командант српског одреда пуковник Пауновић посетио у Љешу генерала Митра Мартиновића са шефом штаба и овај му је визиту повратио у пратњи свога штаба.

**Груде, 8. новембра.** — О доласку трупа генерала Вукотића, Њ. Краљ. В. Књаз Петар, заступник команданта зетског одреда, извјестио је Краља Господара нарочитим телеграмом, који је објављен свој подручној војсци источног одреда данас, по наредби команданта источног одреда генерал-ађутантабригадира сердара Ј. Вукотића. Данас је генерал Вукотић отишао да прегледа своје трупе и изда потребна наређења, како би се војска што боље одморила и припремила за славна дјела, која је очекују. — Јуче су се готово цијелога дана чули турски топови. Пуцњава понова се продужила и преко ноћи, али им се с наше стране никако за сад не одговара.

**Коплик, 10. новембра.** — Заступник Њ. Краљ. В. Престолонашљедника Њ. Краљ. В. Књаз Петар, командант зетске бригаде, данас од десет сати прије подне, па до 7 сати по подне, био је у инспекцији трупа. Нарочиту је пажњу обраћао трупима источног одреда, распитујући свакога војника о његовим потребама; особиту пажњу обраћао је Књаз на вршење дужности како појединаца, тако и масе, напомињући свукуд да је свих нас света дужност и да сваки треба да буде потпуно приправан да одмах пође онамо куда буде воља Краља Господара. Присуство члана Узвишеног Дома изазвало је код трупа неописану радост и весеље, а узвизицима: „Живио“, није било краја. Кад се Књаз Петар приближио турским позицијама на Бардањолу, Турци су осули топовску паљбу на њега и његову пратњу, али без

икаких пошљедица. — Генерал Вукотић данас је отишао на Ријеку, одакле се његов повратак очекује сјутра.

### — Биоградски Пресбиро —

**Биоград, 4. новембра.** — Из Скопља јављају, да је заједно са бугарском и грчком војском ушао у Солун српски коњички пук дунавске дивизије првог позива под командом Чоловића. Код Турака је већ само стижање наше коњице имало великога дјелства, јер су вјеровали, да за њом иде цијела војска. Наша коњица ушла је 10. новембра свечано у Солун; са заставама и музиком и обилазила је главне улице, одушевљено дочекана пред српским консулатом; поздравила је сакупљена српска колонија. Командант је уписао на једном примјерку Мирослављевог Еванђеља датум улаза српске војске у Солун. Послије одмора коњица је кренула сјутра дан за Прилип, гдје је стигла трећег дана. — Коњица је уопште узела у рату учешћа као засебна јединица. Послије Куманова, Скопља и заузећа Штина, Чоловићев се пук одвојио од армије и кренуо Демиркапију. Нашо је турски одред од 7 официра и 600 војника и заподије борбу, те је натјерао Турке на бјегство; заплијенио је турску опрему, профијант и заузео Демиркапију и кренуо на југ. Код села Худова заробио је једног капетана турског и 130 војника ту се подијелио у двије колоне, од којих је једна пошла у Ђевђелију и Вардарску и заробила 5 официра и 900 војника. Друга је пошла у Дојран, заузела га, те заробила 300 турака, а 500 растјерала. Мало затим је једно одјељење код Хилендара пресјекло железницу, спријечило експедицију машина и вагона за Цариград. Пошто су се обје колоне сјединиле, ставиле се на расположење грчком команданту, што је учинило највећиш утисак. Затим уђоше у Солун. Овај коњички пук након три дана напорнога пута до Прилипа одмах је кренуо даље Битољу.

**Биоград, 4. новембра.** — Из опсадног логора пред Једреном јављају врховној команди у Скопљу, да су Турци кушали два пута испад из Једрена; први пут деветог, а други пут тринаестог. Први пут била су два турска пука, који изгубише 270 мртвих и рањених; други пут био је један пук, који је изгубио 130 мртвих и рањених. Срби су имали први пут 22 рањена и 2 мртва, други пут 11 рањених и 1 мртвог. Турци су тјели кушати снагу и опрезност српске опсадне војске, па се очекује један велики турски испад из Једрена.

**Биоград, 4. новембра.** — Према једном нарочитом извјештају из Петрограда, на министарској сједници, министар војни изјавио је, да је Русија потпуно спремна за рат, те је тако скинуо са војске одговорност за евентуалне неуспјехе руске политике. Говори се, да су учињене све приправе за мобилизацију шест корпуса.

**Биоград, 4. новембра.** — Битка код Битоља започела је јучер, након прекучерашњег сукоба српске коњице са једним одјељењем турских чета, код Драгинца. Ангажована је јучер борба на цијелој линији. Турске трупе држале су све висове, од којих су некоји били високи 1200 метара; напротив наше чете су биле на потпуно изложеном терену, поплављеном ушљед изливача рјечица. Наше трупе савлађевале су све тешкоће и пред вечер држале посједнут већ цијели крај Беранце, Зрноборски Врх од 1200 метара и Облаково.

Тиме је положај наших трупа за данашњу борбу знатно поправљен, па се борбе данас почеле развијати под много подеснијим усло-

вима. Наше трупе почеле су се кретати јутрос напријед, добро су снадбјевене, а дух одличан. Прекјуче добиле су грчке трупе у Солуну налог да крену према Битољу, али се не зна када ће моћи да стигну.

**Биоград, 4. новембра.** — Поводом писања једног дијела аустријске штампе, да је српска борба са Арнаутима била лака, јер нијесу били добро наоружани, саопштава се из Скопља да лани Тургут паша није успио сакупити код Арнаута све оружје, јер су га многи имали приликом љетошње буне, коју није могло савладати осамдесет батаљона турске војске. Одмах у почетку преговора с њима раздано је оружје на граници, послје и осталом становништву. Арнаути отворилише сами магацине, узеше у Приштини 10 хиљада, у Пећи 6 хиљада, а у Вучитрну 7 хиљада пушака. Прије рата упутили су Турци у Скопље 63 хиљаде пушака и раздали Арнаутима, како доказује депеша Риза паше Бољетинцу. До сада је сакупљено арнаутско оружје у Скопљу до 20 хиљада, у Приштини за 2 дана 8 хиљада. Арнаути су имали довољно оружја, али се нијесу смјели борити послје Куманова и видјели су да српске власти уводе ред, и да су праведне спрам њих, па се предају мирно, не заустављајући напредовање војске на море.

**Биоград, 6. новембра.** — Ноћас стиже званична потврда да је јучер послје подне Битољ пао. Борба се водила четири дана. У петак започела је борба заузимањем позиција, које су држали Турци, док су Срби имали незгодан положај у низини која је била поплављена. Првога дана Срби су успјели потиснути Турке из највећих пет позиција, од којих су некоје високе 1200 метара. Турака, који су бранили позиције, било је око 20.000 док је остала војска била сакупљена пред Битољем. У суботу почело је опште наступање српске војске под повољнијим условима. Напредовање је било ванредно отешчано јер су Срби морали газити мочваре; борити се стојећи до појаса у води и блату. Ово је отешчавало кретање артиљерије. У недјељу је настављена борба све жешћа са напредовањем Срба, који су стали обилазити цијелу турску војску, чију су линију успјели пробити у центру и присиљили Турке да се стану повлачити ближе вароши и стисну у тјесније редове. Српска коњица послје очајне борбе заузела је мост на Церни, који је важан, јер се ријека била разлила. Прешав мост, кренула је коњица југу и опсјела Битољ са стране Коњара. Зато вријеме моравска дивизија другог позива уђуткала је топовску турску ватру, која је долазила од Кркања. Шести пук заузео је 4 градска топа, а моравска дивизија једну брдску батерију. Непријатељ послје успјешног заобилажења, које је извршила моравска дивизија и послје заузимања најважнијих тачака од стране осталих трупа, бацио се свом силом према западу и покушао продријети ка Охриду, али је напад јуначки одбијен и непријатељ се послје великих губитака вратио к вароши. Српске трупе су продужиле напредовање и пред вече најближе позиције, које су Срби држали, биле су 4 километра од Битоља. Непријатељ је у недјељу био тако потпуно опкољен српским непробијеним трупима са три стране, а са четврте на западу са великим губитцима непријатеља, који је напокон послје подне морао да се преда.

**Биоград, 7. новембра.** — Синоћ је добио министар предсједник од начелника штаба врховне команде војводе Путника ову депешу: Битољ борбом заузеше наше трупе. Огор-

чену одбрану сломи налетљивост наших трупа. Турци у дивљем бјегству траже спаса. Цијела доста. Детаљи још непознати. Доцније опширније.

Данас прије подне јављају из Скопља ове детаље: Појединости још нема, јер се борба водила на линији од 50 километара, те се подаци још прикупљају и стићи ће тек вечерас. Важно је, да је непријатеља било и овога пута више него се испрва јављало. Судећи према званичним подацима, броју рањених, према избјеглим и заробљеницима, број бораца турских био је између 70 и 80 хиљада са 100 топова. Све су позиције биле сјеверозападно од Битоља, природно јаке, вјештачки утврђене, већином блиндиране. Потискивање Турака је било необично тешко и уз велике жртве. Сем турске војске и сва села на цијелој линији била су наоружана и правила су испаде против појединих одјељења наше војске, али све то није сломило храброст војске. Артиљерија се и опет одликовала. Сва тежина лежала је ипак на пешадији, која је, газећи дубово мочвари, јуришем заузимала утврђене стрме позиције. Најпослије, пошто је непријатељ понова учинио пошљедњи очајни покушај под заштитом ватре са позиција, као и магле, која је цијелу ноћ и дан покривала Пелагонију, успјела је умаћи Лерину. Одмах за тим настало је једно опште бјежање на све стране. Бјежање је било појединачно без обзира на јединице, тражећи сваки свој спас како је могао. У борбама од четири дана пало је које мртвих које рањених Турака на 20 хиљада. Срби су имали много жртава, али ни из далека саразмјерно турцима. Већ другог дана борбе Срби су заузели једну брдску батерију и 4 опсадна топа. Као доказ сигурности која влада, јављају из Скопља да је на пазар, који је свакога уторника, дошло пред рат већ мало свијета, али првог уторника послје освојења вароши дошло је 200 сељака, другог 2000, а сада 6000 сељака.

**Биоград, 7. новембра.** О битци код Битоља јављају даље: Пошљедњег дана сама дринска дивизија заплијенила је 36 пољских топова. Колико су заплијениле друге јединице још није познато, али свакако је сигурно све што су Турци имали да је заплијењено. За бјегунцима се надала српска коњица; ка Лерину пошла је коњичка дивизија тако, да стигне турску војску, која је ту у близини. Сјеверо-западно према Резу отишао је такођер пук који ће ићи за расутим турским одјељењима. Остатак Турака умакао је у планину, али ће се предати. Сама варош Битољ заузета је јуришем. Установљене су одмах привремене српске власти. Народ је дочекао Србе заставама. Битољска битка је била једна од најстрашнијих у цијелом рату савезника, а само одважности наших трупа има се заховалити заузећу толиких ванредних положаја и запречењу пробијања турске војске кроз наше редове.

**Биоград, 7. новембра.** — Сада има у Србији 133 странаљекара, половина је од тих, 89, у Биограду.

**Биоград, 8. новембра.** — Вијести из Битоља стижу полако, али постепено. Команданти су заузети прибријањем трупа пребројавањем и распоређивањем, а бојеви још увијек нијесу посве престали, јер наше чете гоне разбијене одреде турске и заподијевају с некојима борбе, уништујући или заробљујући их. Борба је трајала за вријеме главне битке четири дана и ноћи, без прекида. Она наша одјељења, која су пошла од Маловишта пут Преспанскога Језера наиђоше јучер у јутро на разбијене турске трупе и судећи по грувању наших топова, она су их



побила и поробила. Већи су одреди упућени одмах ка Дебру, гдје од некога времена влада права анархија, јер су Арнаути разоружали турске низаме, па се последије међу собом закрвавили. Наше трупе, продирући на ту страну, нијесу нашле никаквог отпора па су данас ишле у Дебар са кавалеријом, која је одмах упућена за непријатељем пут Охрида, а такође је пошла и пјешадија. Други дио има да иде у Лерин да шисти цијелу Пелагонију. Борбе дакле на све стране трају. Јако су Турци разбијени, наша војска има да посве прочисти читави крај дефинитивно. Послије погибје код Битоља, један велики дио разбијених турских трупа, бацајући све што је имао, нагао је преко планине Бабе, али како туда пролази није био могућ, то се од јучер у јутро Турци враћају и предају нашим трупама. Број тих Турака већ је веома велик. У планину Баба утврђена је, како се дознаје, и сам Цавид паша са својим разбијеним одредима, али се очекује за дан два предаја и његове војске. Сва остала турска војска у колико није одмах заробљена разбјежала се на све стране без изгледа на какво ново прибирање. Наше трупе су већ добиле наредбе за нова кретања и пречишћавања, јер и ако није вјероватно да се Турци још једном скупе, ипак је војна управа одлучила да се посве разоружају и ти остаци.

**Биоград, 8. новембра.** — Штаб команде прве армије пренесен је јуче из Прилипа у Битољ. Престолонашљедник Александар, који је у овим бојевима као и код Куманова лично управљао борбом, излагао се опасности и ванредно утицао на дух војске, ушао је јучер у Битољ. Био је величанствено дочекан и звона су звонила. Престолонашљедник као ослободитељ и војска обасути су звијеђем, а орио се поклич: Живио Краљ Петар и Престолонашљедник, живила војска српска. Премјештај команде је такођер један од узрока задоцњавању детаља.

**Биоград, 8. новембра.** — Из Скопља јављају ове детаље о маршу српских трупа на Јадранско Море: Трупе су се кретале непролазним гудурама. Благодарети многим Арбанасима, који су се понудили као вође, сретно су дошле до обале несметане никаквим отпором. Трупе су тек преко курира биле у вези са Призреном, што тумачи дугорочно ђутање, које је било потребно и због успјеха операције. Када су трупе биле близу Љеша враћене су вође, које су стигле тек јучер у Призрен и јавиле да је војска имала у недељу да буде код Љеша. Вође причају страхоте о вјерању јуначких трупа по планинама и кланцима. Кроз терен, којим није још ниједна војска пролазила, требало је извлачити топове и коње, који су пропадали кроз читав метар у сњегама. Људи су подносили зиму од 12 до 15 испод нуле. Морало се и са храном штедити, јер ма да је становништво показивало велику предисположеност ишло се често данима кроз крајеве без и једнога села. На цијелом овом путу јавио се болестан само један војник. Пут, који су трупе превалиле, износи у правој линији 150 километара.

**Биоград, 8. новембра.** — Војвода Путник телеграфски је честитао престолонашљеднику и војсци врло значајну побједу и освојење Битоља.

— Петроградски „Вјесник“ —

**Атина, 4. новембра.** — Турско-арбанаске хорде, долазећи из Епира, продужавају покољ и пљачкање у сјеверном дијелу Епира, а такође и у округу Аргирокастро. — Новине, расправљајући питање о примирју, изјављују, да савезници неће одступити од програма утвр-

ђеног у почетку рата. Турска мора једном схватити, да јој нема више мјеста у Европи. Цариград мора постати међународно пристаниште.

**Скопље, 4. новембра.** — Албанска племена у Дукађину, Миридитима, Мати, а такође и становници преко Дрина предале су се Србима. Српске трупе живо наступају пут Јадранског Мора.

**Биоград, 5. новембра.** — Пашић се повратио у Скопље. — Срби су заузели Чаирли, Беранце, Тарабарске висове, Облоково и Гопеш.

**Цариград, 5. новембра.** — Откривена је заједно чланова комитета Савеза и Напретка. Чланови комитета су похапшени, међу њима се налази бивши министар Махмуд Шефкет, Халил и Емурлах. Пријеки суд осудио је контумацијом сопственика „Танина“ Хусејина Цавида на вјечиту робију. Бив. багдадског валију Цамала, команданта бригаде, убили су војници. — У име дипломатског кора Палавичини је позвао Порту, да предузме најстрожије мјере противу колере, која представља опасност по цијелу Европу. Цијели дан чује се топовска палба код Чаталџе; топовска пуцњава се приближује. Мноштво бјегунаца непрекидно долази. Послије подне била је конференција амбасадора, иза које је француски командант ескадре међународне одлучио да искрца трупе у 10 сати у вече.

**Атина, 5. новембра.** — Диадок је наименовао принца Николу за војног гувернера Солуна. — Министри српски и бугарски имали су са Коромиласом дугу конференцију односно одговора који се има дати велесилама. — Критски добровољци заузеше утврђену варош Наслицу.

**Цариград, 6. новембра.** — Битка на Чаталџи поново је продужена од 5.30 јутрос. Данас зором инострани мрнари посјели су амбасаде, консулате и остала инострана здања.

**Лондон, 7. новембра.** — „Рајтер“ сазнаје, да се Султан обратио владарима велесила с молбом за посредовање.

**Атина, 7. новембра.** — Командант грчке ескадре у Егејском Мору јавља да је заузео острво Икарију. — Жандамерски мајор Спириомилиос посјео је Хамару у Епиру. — Грци су посјели Касандру, те се ушљед тога цијело полуострво Халкида налази под грчком заставом.

**Софија, 7. новембра.** — У одговор на депешу великог везира, упућену краљу, влада је, пошто се споразумјела са кабинетима савезница, обавјестила порту, да је означила пуномоћнике, који ће са главним командантом турским утврдити услове примирја и приступити затим закључењу мира.

**Лондон, 8. новембра.** — „Рајтер“ јавља из Софије да су услови примирја, које су савезници поставили, упућени јутрос у Цариград, који остаје Турској са извјесним дијелом обале.

**Атина, 8. новембра.** — Диадок телеграфира да је грчка армија, која је ишла преко Водена, Грамоликово и Кожани 2. новембра потукла Турке код Команова, Котренице, Острове а затим код Соронице и у кланцу између Грамичова и Острова. И ако се војска у Битољу предала, Грци ипак имају пред собом турску војску, којом командује Ниази бег из Пресне.

**Цариград, 9. новембра.** — Изет паша и Чабар бег наименовани су да воде преговоре са ђенералом Савовом о условима примирја и отпутовали су у главни квартир на Чаталџу, гдје ће данас бити прва конференција. Трећи изасланик

Осман Низами паша отпутоваће сјутра. — Амбасадори су одбили молбу портину да мрнаре повуку на бродове. — Назим паша телеграфира: Данас није било озбиљног боја. Бугари нијесу нападали. Непријатељ је напустио положаје пред турским утврђењима и повукао се 7 километара, оставивши у шанчевима много рањених и убијених, као и муниције.

**Атина, 9. новембра.** — Грци су извукли контрторпиљер турски „Атанија“, којег су Турци утопили у превеском заливу. — Диадок телеграфира 7. ов. м: Грчка армија наступајући пут Гарзишева и Кирлидербене растјерала је турске трупе; линије Забродани и Флорина заузеле су. 3000 Турака, који су утекли из Битоља прошли су крај Флорине. Њихова је одступница пресјечена. Турци су оставили много муниције. — Вијест, да Бекир бег напада на Гревену званично је потврђена.

**Биоград, 9. новембра.** — Престолонашљедник Александар на челу српске војске ушао је свечано у Битољ, гдје га је народ одушељено поздрављао. — Битка код Битоља трајала је четири дана. Турски губитци 20.000, српски 800 мртвих и рањених. Дринска дивизија отела 37 топова.

**Париз, 9. новембра.** — Поенкаре је тражио од Турске да спријечи злостављање хришћана на истоку, иначе ће Француској, која је његова заштитница, одговорати Турска.

**Скопље, 9. новембра.** — Српске трупе, које су приспјеле у Љеш, нашле су тамо грчке бродове, који су их очекивали са храном.

— Вечки Кор. Биро —

**Атина, 6. новембра.** — Грчка ескадра у Егејском Мору заузела је острво Икарију, истакнувши грчку заставу.

**Биоград, 6. новембра.** — Сви турски ђенерали, који су били у Битољу, заробљени су; међу њима се налазе Зеки и бив. посланик у Биограду Фети.

**Цариград, 6. новембра.** — Са страних бродова искрцано је у зору двије хиљаде мрнара с оружјем и заставама. Они су посјели болнице, школе и остале установе. Митраљези су још јуче искрцани.

**Биоград, 6. новембра.** — Према „Трибуни“, савезници ће поставити шљедеће услове за примирје: предаја Једрена, Скадра и Јанине; признање Турске да је побијеђена; одрицање од провинција у Европи; улазак савезничке војске у Цариград, гдје ће бити проглашен савез балкански; ратна оштета од стране Турске; и Цариград да буде међународан као и слободан пролаз кроз Дарданеле.

**Биоград, 6. новембра.** — Министар њемачки и регент италијанског посланства учинили су сличне изјаве Пашићу, потпомажући гледиште Аустро-Угарске у питању аутономне Македоније.

**Рим, 6. новембра.** — „Трибуни“ јављају из Биограда, да су министри Русије, Енглеске и Француске поновили јуче савјете уздржљивости и помирљивости. Одговорено им је, да се расправа о турском јадранском приморју има одгодити, док се не виде дефинитивни резултати са дашњег сукоба између Србије и Турске.

**Атина, 6. новембра.** — Спириомилиос, жандамерски мајор, заузео је Кијамзу у Епиру. Пета дивизија не само да је сузбила непријатеља код Команова, него му је отела и два пољска топа. Десно крило Диодоково продужава наступање пут Битоља. — Командант Занос телеграфира: Пошто сам се с мојим одјељењем искрцао у Ка-

сандрији, истјерао сам одатле турске трупе и истакао грчку заставу у Лавдосу, који је заузет као и околина.

**Цариград, 9. новембра.** — Министарски савјет је ријешио да се одбију услови примирја и рат продужи. Услови четири савезних држава били су, да Турска у Европи напусти све без Цариграда. — Крстарице „Хамидије“, која је оперисала у Црном Мору код Деркоса, напали су шест бугарских торпиљера. Пошто је крстарица била повријеђена, то се морала вратити у Босфор.

**Цариград, 9. новембра.** — Двије руске крстарице приспјеле су у Зунгулдак на Црном Мору.

**Биоград, 9. новембра.** — Краљ ће доћи сјутра и биће свечано дочекан. По једној верзији, српске трупе ушле су у Флорину. Консул аустриски приспио је и отпутовао јутрос за Скопље. Да би му се олакшала мисија, пратио га је виши чиновник министарства иностраних дјела Србије.

## Историја источнога питања

Сада се рјешава источно питање. Стога је корисно осврнути се мало на његову историју. Неки дан су то zgodно учинили прашки „Народни Листи“, па ми из њих преносимо дотични чланак:

„Босфорски болесник“ је стара, али никако неактуелна девица, која zgodно карактерише прилике, односе и изгледе државе турске. Изустео ју је цар Никола I., али још прије но што ју је изустео, Турска је већ патила од љуте сушине.

Турска је била чак до краја 17. столјећа најстрашнија моћ у Европи, али су ипак још у том столјећу а особито и 18. вијеку европски дипломати у Цариграду прорицали блиско скончање отоманског царства. Од тога времена ово царство постепено пада са своје висине и не једанпут било је оно већ на измаку живота. Ну последије сваког потреса увијек се оно прибавило, ма да су му ампутирали један уд за другим, који му никад више нијесу нарастали. О Турској се с правом може рећи, да је она болесник који не може нити да живи, нити да умре. Живи, или боље речено животи, досада ваљда за то, да се подвргне још даљој — неизбјежној — ампутацији.

Босфорски болесник, учинивши своју болест, постао је у посљедњој четвртини 19. столјећа песимистичан. Ну год, 1908. пала му је на ум мисао, која се можда још раније породила у њему, али се није усудио да јој да изрази с потребном одлучношћу; та му мисао улијеваше наду, да је можда његово оздрављење ипак могуће. Да ли је та мисао поникла из истинског увјерења, мучно је казати. Енглеска и Русија — стари такмачи, који му се увијек набоше при руци као љекари — биле су изненађене овим придигнућем и са интересовањем пратиле су дјеловање лијекова, које је сам себи спремио босфорски болесник. Како се развијао процес овога „лијечења“, свима је данас познато. У тијесној је вези с проблемом, проблем „источнога питања“, које је старије од девизе „о босфорском болеснику“, и тај је проблем прошао у току времена кроз многобројне фазе.

То је питање најближе будућности турске државе, а скончан је с посљедицама њеног евентуалног распадања. Ово се питање претресало у разним временима с различитих гледишта према претпоставкама, које су стављали или страх или нада.

Зинкејсен, који је у половини 19. столјећа поред своје историје отоманског царства написао неколико расправа о источном питању, вели: „Ово је питање изникло прије много вијекова и столјећима се развијало, преживјело је столјећа и постоји збога, да не преживи и крај људских судбина у историји“. Овдје је додуше источно питање схваћено у најширем смислу. Његов се постанак ставља ту у вријеме мира Млегака с Угрина г. 1503.; други његов стадијум допире до год. 1573. (мир с Млещима последице поморске битке код Лепанта) а трећи чак до мира с Русијом у Кичик-Кайнарци 1774. Одатле се пак броји четврти стадијум, који поменути писац карактерише ријечима: „Неодлучни бој против Русије и њене надмоћности на европском истоку и о останку османског царства на бојном пољу и у вијећу европских великих сила“. Ово је написао г. 1850. дакле, ускоро посљедице париског мира. Том приликом је додуше напоменуто, да има више њих, који источно питање рачунају тек од год. 1774.



Питање о протјеривању Турака из Европе свакако је поникло већ у 16. и 17. веку, а у 15. столјењу, и онда се већ говорило, да ће се Турска ушлећ тога, што је у њој све труло, сама собом срушити. Петар Велики је сачувао о протјеривању Турака у даљној будућности; ну у потпуној својој сили појавило се источно питање онда, кад је послје мира 1774 год. европска дипломатија поставила питање, колико ће још година протјети прије но што Цариград пређе у руске руке. Питање није дакле гласило, да ли већ када? Оно је постало у толико озбиљније, кад је Царица Катарина II. изјавила намјеру, да се Турци протјерају из Цариграда и у опште из Европе, тражећи за тај пројект савезника, који се и нашао. Кад је овај план промашио, почеле су европске силе тражити наклоност Турске, па су је увукли у коалициони рат, против Наполеона I. Мало касније пријетила је опасност господарству турском на Босфору од стране Александра I. али ју је отклонио Наполеон I. (1807). обезбједила на тај начин ово господарство, док се оно опет није заљуљало послје уништења турског бродовљау друштвеним силама Енглеске, Русије и Француске (1727). „Ко би послје поморске битке код Наварина још посумњао о потпуном уништењу османске моћи у Европи“, пита том приликом Цинкајсен.

Наскор је још већма угрозио Турску њен египатски вазал, од кога ју је године 1833. сачувала поглавита Русија, дошавши с војском на Босфор. Сада се могло наметнути питање: „Хоће ли Руси остати на Босфору?“ Нијекајући одговор није дао на себе чекати. Други пут би Турска спасена од Египћанина европском лигом. Овога је пута изненадила Турска Европу обећањем реформа. Источно је питање објаснило тада: „Хоће ли се помладити Турска?“ Европске су силе биле склониле, да у то вјерују, те су год. 1841. обезбједили турско господарство на Босфору уговором који се тичао морског тјеснаца, мислећи да је тиме ријешено источно питање.

За вријеме кримског рата питао је Е. Жијарден (1854). у своме дјелу „La question d'Orient“, да ли ће се Турска у случају пораза раскомадати као Пољска, или ће се претворити у грчко царство или у провинцију руску, или ако не би била освојена или уништена, у каквом би она облику имала да екзистира?“ Готово у исто доба написао је Цинкајсен: „Хоће ли се докопати судбине и будућности османског царства западне државе или сјеверни див?“ Париски је мир одговорио на ово питање у том смислу, да овај задатак неће пасти у дио сјеверном диву, и да „Турска неће бити раскомадана.“

Тада се придружио источном питању и глас о продирању Аустрије чак до Солуна зарад одржања равнотеже против руске окупације Цариграда, но на ово подузеће изгледа да се тада није озбиљно помишљало.

Али кад су се Руси у фебруару 1878. г. зауставили пред капијама цариградским, чуо се из Енглеске глас: „Хелеспонт за Босфор!“ и Русија се одрекла Босфора. Кад су се послје тога појавили Сан Стефански услови за мир, није Европа дуго претресала, што би могло од тога произаћи, већ је на врат на нос интервенирала и сачувала је живу љешину турску од сахрањивања.

Послје берлинског уговора настало је питање, докле ће од прилике трајати ови нови умјетно створени односи? Нијесу дуго трајали. Ствари су се ускоро ушлећ догађаја у Источној Румелији, Македонији и т. д. знатно промијениле. Мисао о подјели Турске међу велике силе измијенила је послје образовања независних држава на Дунаву друга, која гласи: „Балкан балканским народима“. Источно питање гласи дакле од почетка XX. вијека овако: „На који ће начин балкански народи — уз судјеловање великих сила, или без њих — подијелити међу собом балканско полуострво?“ При том се пак истиче: 1. да северозападни дио тог полуострва, „илирски троугао“, не припада Балкану, већ алпинској области; 2. да се већ 500 година убрајају и Турци у балканске народе и 3. да је Бугарска на полуострво моћнија од Турске.

Источни крај полуострва с Цариградом је у осталом прискупачан Русији, ма да је са стране копна одвојен, јер Црно Море не пружа Цариграду довољну заштиту. По своме положају господари овај град над европским и азијским земљиштем; Босфор као граница два царства неће да се признае. Наполеон се додуше изјаснио о Цариграду овако: „Constantinople, c'est l'empire monde“. Ну овај за владу над свијетом предестинирани град давно већ над њим не влада. Може постати владаром над свијетом, али не мора им бити. Све зависи од тога, у чим се рукама налази. Отуда онај страх у Европи. Лијепо вели Јулијан Кларко, да је

османском царству суђено да плаши цивилизоване државе и у својој несрећи и да угрожава њихов мир и својим опадањем и својим престижем.

Године 1908. искрсло је поред споме-рутог „источног питања“ још и ново питање, које је везано више за унутрашње стање Турске, али је оно од општега значаја: „Хоће ли Младотурцима испасти за руком, да својим експериментима задрже пад Турске?“

На ово питање одговара најновија прошлост. Ну овоме се питању придружују још два специјална питања и то:

1. „Хоће ли Младотурци умјети да задовоље народне и политичке потребе хришћанских народа, проповиједајући либерализам?“

2. Хоће ли нова парламентарна творевина владина у Турској умјети да сачува царство од даљег опадања или ће она убрзати његов пад неподобношћу и народним шовинизмом?“

Одговорити на ова питања није тешко послје пошљедних искустава.

Вођа аустријских федералиста, гроф Хоенварт, рече за вријеме окупационе дебате у почетку новембра 1878. год. између осталог и ово:

„Источно питање није ново питање. У низу многих нараштаја баве се њим аустријски државници. За каквим циљевима иде аустријска политика на Истоку? Обично добијамо на ово питање веома површан одговор. Каже се: „Хоћемо да сачувамо и одржимо Турску“, а у пошљедње вријеме додаје се још томе „о држање интегритета Турске“. Али томе није тако. Аустријска је дипломатија додуше од почетка овога столјећа радила у том смјеру. Али одржање Турске или чак њеног интегритета није никад могао бити циљ аустријске источне политике. То је било само средство за мирно обезбјеђење наших југоисточних провинција. Ову међу мора и данас имати пред очима аустријска источна политика. 50 година — послје дринопског мира — живи Турска само по споразуму европских великих сила. Овај привидни живот управо животарење, мора престати онога часа, у коме се појави нескладност у вољи великих сила. Берлински је уговор избрисао Турску из редова европских држава. Оно што се још данас зове Турском, то је само нераздјеливени остатак турског нашествља, а управник суштине тога нашествља је Султан.“

За ријешење данашњег источног питања овај је назор заиста веома важан, а пошто је сагласности међу великим силама већ давно нестало, то свакако, што се тиче права Турске на живот међу здравим народним организмима, који траже живот и слободу, није тешко увидјети, који пут води коначном ријешењу источног питања у интересу хуманитета и напретка цијеле Европе.

Источно питање не смије даље остати опасним вигњем балканским, са кога загушљивији пожар непрестано шири језовиту огњену румен над цијелом Европом. Велике су се силе показале неспособне да учине крај том несносном стању. Има ли, дакле, у њима још иоле морала, учини ће најбоље, ако заражене стране оставе, да своје рачуне пречисте без њихова судјеловања. Да се то може без њих свршити, доказује мир између Италије и Турске.

## Арбанија и Арбанаси

У једном дијелу европске штампе претреса се питање о евентуалној судбини Арбаније, и истиче жеља или потреба, да Арбанија постане аутономна држава са странцем или урођеником на челу. Комбинације се граде и разгарају, зато се ни новинарима не може замјерити, кад износе своје мишљење о питањима, која су на дневном реду. Друга је ствар, да ли су и у колико та мишљења основана, а у крајњој линији да ли су она праведна.

Да би се видјело како се о Арбанији и Арбанасима пише у странијој штампи, износимо ове редове једног од тих листова:

Дати Албанији аутономију, значило би по нашем мишљењу створити на силу Бога нови камен спотицања на Балканском Полуострву. Јер кад нестане труле Турске, постала би Албанија да настави улогу њену, т. ј. да буде легло немира и вјечна опасност по мир и јавни поредак. Ако су Турци били неспособни за културу као што су и доказали, ако су до сада сметали општем човјечанском прогресу и испољавали звјерство и тиранију над хришћанима нијесу ни Арбанаси бољи. Слободно би се могло рећи да су они гори били од Турака. Ови су бар имали извјестне центре и неку врсту лажне интелигенције, а Арбанаси ни то немају. Арбанаси су дивљи, необуздани и апсолутно неспособни за културу. За то не треба чак ни доказа. Они и дан данас живе као полудивља племена, без јаче организације, лишени и самога појма о напредним тековинама. Они немају ни

судова, ни организоване управе. Ханџар им је једини судија а груба сила и власт и управа. Крвна освета царује и данас међу њима а узајамне отмице, крђе и паљевине највећи су и најомиљенији шпорте крволочне расе, која се одликује фанатичном мржњом против свега што не припада племену њихову.

Албанија се може нацификовати само на један начин. Подивљало становништво њено може се задобити за културу само тако, ако други у тој земљи заведе ред и законима обезбеди личну и имовну сигурност а уништи пуну самовољу сваког појединца. Зато треба да нестане са карте Балканског Полуострва и сам назив Албаније, а она само према интересној сфери мора се подијелити између Србије и Грчке, којима неће бити тешко да у тим крајевима заснују ново стање, које ће поступно од тих дивљих племена створити елеменат реда и рада и оспособити га за културни живот.

Балканске државе нијесу ушле у рат против Турске да се боре за неку морску аутономију оних, који су гори од Турака, нити би препорођен Балкан могао икад дозволити образовање једне организације, која би у длаку личила на анархистичку Турску. То не може ићи у рачун ни самој Европи. Арбанаси су били најјача снага и потпора муслиманства; они су се са Османлијама утркивали у сатирању и угњетавању хришћанске раје, зато нека бирају или судбину старије браће своје, или частан наслон на хришћанске државе. Кад су прије пет стотина и више година могли прићи мухамеданству, да се одрже и не пропадну, нека се сада зближе хришћанским народима, који ће им осигурати живот и имање, а толерирати и вјеру и обичаје њихове, у колико то не би долазило у опреку са културом и напретком. Или — или.

Разумије се, Арбанасе уздуж Црне Горе треба одвајати од њих, јур су то одрођени Срби, и они немају никакве везе с њима, зашта је најбољи доказ и чињеница, да се готово сви налазе у редовима Црногораца противу турске војске.

## Српска војска

Српска војска је необично брзо испунила свој одређени задатак у овом рату за ослобођења. Њена добра организација и изврсна спрема, одушевљење војника и официра помогли су јој да врло брзо, и ако послје многе и тешке борбе, очисти од турских чета сву Стару Србију и већи дио Македоније. И када је тако свршила одређени јој задатак, она је сада притекла у помоћ и својима савезницима.

Друга српска армија, када је очистила крајеве са лијеве стране Вардара, отишла је под вођством генерала Степановића под Једрене, тамо је у велико стигла и бори се већ са Турцима. Код Једрена је српска војска смјенила бугарску војску, која је била опсјела Једрене и омогућила јој, да оде на Цариград.

Одреди прве српске армије, који су узели Прилин и Кичево, налазе се већ у Битољу, а други одреди те армије око Солуна, те на оба мјеста боре се рамо уз рамо са грчком војском.

Трећа српска војска, која је покорила Арнауте, из Ђаковице је сишла на Јадранско Море и већ по будућем српском плану оперира, те се и састала с нашом војском у Љешу.

## ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

**За породице пострадалих.** Њено Величанство прва српска Краљица Наталија, тетка Њеног Краљевског Височанства Књагиње Наталије, извољела је преко Ње, да пошље богат прилог од пет хиљада франака као помоћ за породице пострадалих у рату.

Такође ту суму и у исту сврху приложили су и г. Владимир А. Константиновић, брат Њеног Краљ. Височанства Књагиње Наталије, г-ђа супруга му и ташта г-ђа Хелвард Китинг.

Биљежећи с задовољством њихову хуманост, топло им захваљујемо на овим богатим прилозима, радујући се што ни у овим приликама нашу земљу не заборављају и што тиме у мноме ублажују невоље оних, који су остали без својих хранитеља — палих жртава на олтару Отаџбине.

**За стечена права Балканског Савеза.** У Риму је био велики збор радикалне, социјалистичке и републиканске странке против владине политике; а Мацинијева странка издала је манифест у истом смислу.

**„Да плоча просузи“....** Од како је рат, тек се смрачи, по цетињским улицама мртва тишина. Од једном чује се пјевање Црногораца који се из Америке враћају преко Котора да замијене пале на бојишту и рањенике, који испуњају сва државна здања, и не мислећи о кући, која их пије одавна видјела, него стари роди-

тељи, тек чују да су стигли, за њима на бојиште, да жељу испуне, да их виде. Појаве, да *плоча просузи!* Овај израз понављају из уста једног постаријег Црногорца, који стаде казивати какво их је одушевљење дочекало и испраћало особито по Далмацији па, заврши са пуно осјећања: „да плоча просузи!“

**Парастос.** Данас прије подне приређен је парастос у манастирској цркви блаженоупокојеном руском митрополиту Антонију из Петрограда.

**Помоћ са стране.** Белгиски и холандски Црвени Крст понудили су да пошаљу у Црну Гору своје лекарске експедиције али им је с наше стране захваљено пошто није оскудица у лекарској помоћи и пошто већ до сад има у Црној Гори довољан број страних друштава Црвеног Крста. Исто тако захваљено је и умољено да се не излажу путу и санитарна одјељења, која су хтјела да пошаљу московска и полтавска дума из Русије.

**Чеси за нас.** Као што видимо, чујемо и читамо, браћа Чеси озбиљно су прегли да нас што више помогну и да за нашу ствар што више допринесу. У цијелој Чешкој велико је одушевљење за борце на Балкану. Почев од наугледнијих људи, па све до сељака и фабричног радника то све с искреном симпатијом прати херојску борбу наших јунака. Тамо се од првог тренутка, када је према Турској затутило први наш тон, па све стране скупљају добровољни прилози. Помоћу тих прилога они су послали неколико љекарских експедиција: на Цетиње, у Биоград и Софију. Прашко градско вијеће је вотирало 40.000 круна у исту сврху, а и чешка општина соколска исто плати по 1 круну за рањенике балканских Словена. Тако је скупљено 171.918 круна. По свима већим каванама и ресторацијама купе се прилози за Црвени Крст, а и Чехиње су по Прагу по улицама купиле за ту сврху прилоге, дајући сваком прилагачу црвени крстић од папира, који су они стављали на своја прса. Поврх тога се приређу многе забаве у корист Црвеног Крста, а тако исто и соколске утакмице. И њихова позоришта у Прагу приредила су нарочите представе у корист ове исте ствари. Сад чешко „Народно Ђивалло“ у Прагу даје у другој половини овог мјесеца „Смрт Мајке Југовића“ у корист Црвеног Крста. „Е па догле, а куда ћеш више?“ Ми немамо ријечи, да захвалимо, а камо ли пута и начина да се браћи Чесима одужимо за ову љубав, пожртвовање и помоћ.

**Херцег-Босна за Црвени Крст.** Као што у листовима читамо, по извјештају главног одбора у Сарајеву за прикупљање прилога за црногорски и српски Црвени Крст до сада је у Босни и Херцеговини скупљено 324.000 круна. Како прилози још једнако у већим свотама стижу, то ће се ускоро напунити и по милиона круна. Ејвала браћи у Херцег-Босни!

**Прилози из Беча.** Од једне угледне личности у Бечу примамо ове редове: По иницијативи академске омладине у Бечу неколико је наших госпођа и госпођица у име *Добротворне Задруге Српкиња* сакупило међу бечким Јужним Славенима и њиховим пријатељима добровољних прилога за Црвени Крст балканских народа. Сакупили су госпође В. Мишић и О. Дуиђерски 892 к. 80 х. (од којих 60 к. од неколико руских госпођа а 60 к. од трговачке омладине), госпође Ст. Решетар и М. Нађ 792 к. 70 х., госпођа Др. Хаусер Бесаровић 693 к. 50 х., госпођа М. Похани 522 к. госпођа М. Видић 519 к. међу бечким Словенцима, госпођице О. Ђаја и В. Брљачић 185 к., госпођа М. Ристић 60 к., а госп. Дошен, Деановић, Пилар, Шилић и Швурла међу академ. омладином 525 к. — свега дакле 4.200 кр; од које се суме послало по једна трећина Црвеном Крсту у Биоград, на Цетиње у Софију. Била би сигурно пала много већа сума, кад би славни магистрат главног града Беча допустио да се састави велики одбор који би ствар узео у своје руке; треба пак узети у обзир и то, да су бечки Чеси напосе сакупљали, а и од Јужних Славена већ су многи директно послали своје прилоге у домовину. И ако се дакле знало да се неће моћи још много сакупити, опет се мислило да је потребито показати да и Јужни Славени што живе у Бечу, осјећају моралну дужност и имају искрену вољу да помогну браћи што сада на балканским бојиштима страдају за крст часни и слободу златну!

**За сиромашне породице.** Одбор за приимање прилога за сиромашне фамилије војних обвезника примио је са захваљношћу шљедеће прилоге у перперима:

Посланик Њемачки г. Екард 100, Јован Хајдуковић 20, Димитрије Богојевић 20, Љубомир Павловић скупно код Срба и Српкиња 60, Јоке Р. Вучковић 10, Јово и Ристо Башић 50, Ђоко Павловић 100, Михаило Ђурић 100, Ђорђе Р. Ђурић 500, Госпођа Стевана Зимоњића 10, Михаило Зимоњић 30, Блажо Маркуш 20.



**Црвени Крст.** Чим је изашао позив Друштва Црногорског Црвеног Крста за скупљање прилога, Друштво је примило даље ове прилоге:

У пернерима:

Андреја Ивановић Дросси, Москва 955, Нико Ненадовић, трговац, Митровица 50. Преко канцеларије Др. Б. Вукотића, Котор: Др. Владимир Могиљницки, Буџач 20, Владимир Могиљницки, Ђак 10, (име не читљиво) Галиција, 20, Јаков Себински, Семаковце 4; Ch. Bernel, vicesconsul de Monténégro, Paris 96, Пајо Станић, Нова Градишка 5, Јозеф Јуст и Синови, Франкфурт н/м 117-93, Друштво Hazičku, Orava (Sleska) 15, Сава Цигурски, Ст. Бечеј 6, преко Милана Дамјанова, Виловањани 67-20, Мирко Влажков, трговац, Риђица (Бачка) 10, Ђорђе Савић, Митровица (Сријем) 50, Божидар Савић, Черевих (Сријем) 9-60, Славјанка Деметрио, рођ. Ђетковић, Трст 142 50, Одбор за скупљање милодара за Црвени Крст, Макарска 1500, Истарска Пазуљница, Пазин (Истра) 700, Добротв. Задруга Српкиња, Ада (Бачка) 200, Стефан Стефановић, Лилијомос 37, Срп. Пјевачка Дружина, Ада (Бачка) 50, Мара Ковачић, Мол 736, Никола Марић, уч. Грбаљ 30, Прото Никола Мидор, Рисан 26-24, Svetozar (нечитљиво), Felsőttebe (Угарска) 10 02, Одбор Општине, Пољица (Далмација) 400, Љуба Рајић, Felsőttebe (Угарска) 20 04, Administrace „Videnskeho Denniku“, Беч 327-57.

Преко Јована Милића, трговац — Нађилак: Димитрије Мудрић, учитељ 10, Титус Потојан 1, Богољуб Малешев, Арс (Угарска) 310, Српска Црквена Општина, Тител (Угарска) 24-96, Нико К. Туковић, Грбаљ 288, Јоко И. Милошевић, Грбаљ 288, Крсто С. Милошевић, Грбаљ 288, Вуко Ј. Донковић, Грбаљ 192, Шири И. Никаљевић, Грбаљ 192, Лазо Р. Крута, Грбаљ 288, Вићентије Вукотић, Земун 5, Jovan Z. Medurity i dr., Turtja 224. Преко Жива Токина, Нова Зора (Торонтал): Арса Милорадовић 20, Душан К. Динковић 20, Жива Токин 20, Олга Токин 20, Арса Токин 20, Václav Buržik Jablanov (Могана) 10.

Скупљено у Тивту а послато преко господина Д-ра Адама Вероне — Котор: М. Крстовић начелник 20, Крсто Марковић 10, Јока Марковић 5, Ленка Михаљевић 5, Иван Крстовић 10, Миха Фажо 10, Нико Синдик 1, Руђер Налиш 2, Ј. Томан 1, Франо Станичић 5, Динко Франулић 5, А. Морети 5, К. Геринско 2, Марко Триновић 2, Јосип Вечерник 10, П. Конте Луковић 5, Дон, Г. Степчевић 5, Ант. Матковић 1, Мато Орхановић 5, Шиме Коштан 5, Видко Сквићмара 2, Доминик Капурси 2, Мато Цибилић 5, Др. В. Лунцер 10, Јосип Вучковић 4, Иво Синдик 2, Семе Вуксановић 1, Трипо М. Крстовић 5, Мирко Крстовић 1, Синдик Илија Трипов 1, Трипо Мрковић 1, Јозо Петковић 1, Трипо М. Рајчевић 1, Вуксановић Крсто Ант. 1, Вуксановић Трипо Ант. 2, Мато Гворовић 1, W. Mayer und Söhne Wien 200, А. Г. Зарубин, Петроград 286-50.

Одбор за скупљање прилога за Цр. Крст: Херцег-Нови.

Лазар С. Ђурић 500, Српска Кредитна Задруга 200, Јово Ратковић 200, Светозар Видаковић 150, Српски Дом 100, Српски Соко 100, Срп. Прав. Општ. Топла 100; по 50: Франо Училини, Мирко Компеновић, Јевто Гојковић, Косто Станишић, Браћа Шимкар, Марко Ђиловић, Васо С. Ђурић, Урош Мандић, О. Милутин Радуловић, Урош Ломбардић, Ђуро Вуковић, Никола Берберовић 45, Милан Милиновић 30, Душан Пријат 30, Душан Перчиновић 25, Милош Поповић 25, Нико Ђоновић 25, Крсто Радојевић 24; по 20: Миле Ђилевић, Драго Шеровић, Прото Марко Поповић, Крсто Петљевић, Никола Обрадовић, Д-р Божидар Вукотић, Славо Ђурковић, Ђорђе Војводић, Лазар Доклестић; Др. Сава Јанковић 18, Мило Злоковић 15, Н. Н. 14, по 10: Душан Рашковић, Саво Терзовић, Тодор Перчиновић, кап. Нико Јанковић, Тодор Јунчевић, Симо Папо, Ловро Весели, Јосиф Серафим вој. свеш., Љуба уд. Видаковић, Чедомила Баковчевић, Васо Ђурић, Никола Ожеговић, Иво Матачић, Роза Маркулин, Елиза Ломбардић, Нане Јакшић, Никола Ђурђевић, Јово Секуловић, Анђелика Русовић, Евгеније Ђоновић, Панто Сјерковић, поп Саво Накићеновић и Зорка Гојковић; Кате Цврље 8; по 6: Андро Корнер, Франтишек Брабец; Х., М. Доклестић и Мима уд. Петровић; по 5: Крсто Тушун, Петрица Вондрашек, Симо Пилић, Антур Марјановић, Лазар Перчиновић, поп Шири Мустур, Јованка Јанковић, Шири Гудељ, Јосип Касио, Антун Трске, Глиго Раповац, Јевто Вукасовић, Лазар Ђорговић, Петар Радонић, Митар Чукић, Шири Раповац, Глиго Гојковић, Мирко Баковчевић, Славјанка Познановић, Досија Перчиновић, Крсто Спалатин, Петар Ђурић, Даринка удова Комненовић, Александра рођена Катић, Лука Ђеранић, Драго Огурлић, Нико Мандић, О. Н. Н., Б. Беден, Томо Каурић, Јово Мандић, Нико Јанко

вић, Ристо Ђурић, Јово Стијепашић, Јевто Мусић, Вуко Вукасовић, Глиго Букаровић, Мићо Бурт, В. Василевић, С. Радојевић, Љубица Берберовић, Милева Шимрак, Љубица Марковић, Софија Пријат, Антун Шарнић, Зорка Ђ. Ђурић, Анте Цврље и друг, Мато Мјаловић, Миле Павловић, Митар Чувас, Вуколај Ђорговић, Дамјан Вујновић, Крсто Ђиновић, Душан Црногорчевић, Н. Н., Браћа Сатер, Нико Цар, Ана Делопол — Беор; по 4: Ана Ђурановић, М. Милишић, Симо Мандић, Марица Паландаччић, Сава Си-мић свештеник, Радосав Павловић, Никола Вуковић; по 3: Лазо Шеровић, Крсто М. Илић, Дон Јозо Вујновић, Лазар Д. Перчиновић, Јово Паризез, Глиго Вуличевић, Зорка Доклестић, Марко Војновић, Н. Н., Олга Вукасовић, Милослав Ђурасовић, кап. Крсто Ђиловић, поп Милан Нетовић, Божо Трипковић; по 2: Митар Ш. Вуковић, Крсто Вуковић, Обитељ Хануш, Нотар Иван де Матеи, Аврамовић Марија, Маја Марић, Миле Обрадовић, Шортан Јованка, Домес Хинко, Косандра Андрић, Анђе Николић, Шири Коневевић, Косто Марић, Браћа Даниловић, Драго Марић, Милош Вујновић, Петар Маровић, Данило Ђурић, Крсто Вукосављевић, Н. Н., А. Поповић, Виктор Репанић, Ј. Ђ. Ђорговић, Андрија Војводић, Лука Пријат, Никола Краљевић, Евгенија Ђурић, Р. Ђурић, Елира Раповац, Насе Доклестић, Беден, Антун Вамић, Јосип Мирковић, Иво Залић, Андрија Черовић, Љубо Шабовић, Ђуро Лепетић, Филип Деретић, Вуко Радмилић, Н. Радмилић, Н. Милић, Богдан Вучетић, Андрија Вуксановић, от. Јеротеј Петковић, Петар Бубало, Славко Вуличевић, Петар Тошић, Вацлав Хрушчак, Бернард Леднер, Стево Маровић, Томо К. Поповић, Петар Ђурић, Ђорђе М. Мандић, Мићо К. Поповић, Андрија Бачановић, Јосип Јеласка, Софија Накићеновић, Илија Пријат, Петар Новаковић, кап. Симо Желалић, Драгомир Раповац, Андрија П. Балабушић, Данило Желалић, Драго Злоковић, Ристо Радовић, Вуко Обрадовић; по 1: поп Обрен Лазаревић, Ристо Рундо, Нико Тушун, Божо Јанчић, Андријана Даниловић, Урош Милашиновић, Станко Матић, Марко Сјерковић, Мило Укропина, Саво Матковић, Косто Миљевић, Јово Станичић, Јово Сеферовић, Мило Радовић, Томо Балабушић, Н. Д., Саво Злоковић, Јованка Томашевић, Шири Цвјетковић, Божо Драгомановић, Вељко Матковић, Марко Терзовић, Душан Доклестић, Ђуро Ђурић, Илија Поробић, Крсто Видовић, Косто Јовановић, Софија уд. Вуловић, Оскар Монпан, Игњо Ђурасовић, Лесо Томановић, Јово Вуковић, Н. Н., Драго М. Песторић, Јосип Треке, Н. Н., Ана Симић, Марија Трипковић, Иво Павлиновић, Јово Доклестић, Перо Петљевић, Никола Радовић, Цецилија Милић, В. Раповац, Елена Рашевић, Г. Јакшић, Стево Ненадовић, Стеван Петровић, Н. Н., от. Антон Правдица, Нико Јанковић, Н. Н., Шири Митровић, Гослава Дабижиновић, Н. Н., Анђе Ђурић, Н. Н., Мило Ђиловић, Мићо Ђурић, Адолф Бенуси, Косто Мусић, поп М. Станишић, Ђ. Кукавица, Ана Ђеранић, Стане Ђеранић, М. Матковић, Н. Вучковић, М. Лепетић, Стево Трилинић, Понеш Франо, Антоније Цар, Милка Рундо, Петар Репанић, Павловић Влахо, Нико Радончић, Ј. Драгомановић, Богдан Радовић, Душан Шеровић, Мило Злоковић, Урош Мјаловић, Шири Вујичић, Саво Мустур, Обрен Антелевић, Мило Накићеновић, Иво Букилица, Лука Вуковић, Гапо Стојковић, Бчук Иво, Н. Н., Марко Поповић, Јосиф Клоуда, Анета С. Лека, Н. Репанић; Крсто Ш. Коњевић 0 80, Г. Радојевић 0 60, Божо Даниловић 0 60, Тодер Пошић 0 60, Јово Радман 0 60, Урош Милошевић 0 60, Мило Злоковић 0 50, Нико Лалић 0 40, Милан Перишић 0 40, Иво Видаковић 0 40, Томо Лучић 0 40, Илко Доклестић 0 40, Божо Перуновић 0 40, Лазар Вујновић 0 40, Томо Перчиновић 0 40, Н. Н. 0 30, Тодор Радовић 0 30, Жакула Данило 0 20, Ристић Јозо 0 20, И. Делић 0 20, Шири В. Цвјетковић 0 20, Н. Петровић 0 20, П. Вирт 0 20, Иво Вујовић 0 20, Миле Вукасовић 0 20, Ђуро Влаховић 0 20, Вуко Павловић 0 20, Павле Милошевић 0 20, Ана Вуковић 0 20, Спасоје Гудељић 0 20, И. Тихеља 0 20, Анета Радановић 0 20, Илија Терзић 0 20, Терек Лајош 0 20, Благоје Вуковић 0 20, Владо Вуковић 0 10, Новак Обрадовић 0 10, „Новое Время“, Петроград 2953 60.

Преко Ernest G. Mardon, Бристол: W. Edouard Robinson 75 60, Dr. W. Bullen 24, W. M. Wills 240.

Стеван И. Капација, Земун 200, Миша Николић, Ниђица 25, Н. Н. преко Црног. Банке 75, činovnici prve Roličke sladovi, Pratejov (Могана) 100, Одбор за помоћ Црв. Крсту Балканских држава, Спелет 2000, American Red Cross, Vasington 4950 50, Марија Марковић, Черевих 10 02, Душан Марунки, Черевих 10 02, Společnost „Vosáci“, Židenici (Могана) 30, Јереј Сергије Урукало, Обровац, сакупио у срп. сватовима 70, Katol. Slov. Društvo Izobraževalno, Vrhnika 363, Максим Марковић,

Параћин 96, Преко „Riječkog novog lista“, Ријека: Омладина самосталско-хрватска, Сушак 20, Једна оклада 4, Мато Полић, Ријека 100.

Преко Марка Мргудовића, Радановић (Бока): Поп Л. Дажичић 11, Марко Мезалин 2, Иво Мезалин 5, Иво Богетић 10, Раде Богетић 10, Нико Јовановић 2, Андрија Ђековић 5, Ђуро Дажичић 2, Станко Калуђеровић 10, Томо Мазарак 2, Иво Т. Мазарак 2, Иво Дуца 2, Ивана Н. Мезалин 1, Божо Мезалин 3, Мило Мазарак 3, Јово Мазарак 5, Перо Ђ. Краљ 2; Нико П. Краљ 2, Михајло Краљ 2, Нико Л. Краљ 1, Митар Мезалин 2, Лазо Мазарак 3, Марко Мргудовић 3, Марко Кадија 6, Стане Ђурановић 5, Иво Ј. Краљ 2; О. В. Д., Мушкегово (Русија) 100, В. Теофанов, Петроград 50.

Преко Опште Привр. Банке, Биоград, — приложише у пернерима: — Бока Павловић, трговац 96, Милаало Ј. Ђурић, трг. 96; Одбор црв. крста Корчула и Околише сакупио у граду Корчули и околним: Рачишче, Жрнова и Лумбарда 1000; преко Н. Екс. Министра Гирса Р. Почапни, Москва 283-30.

Преко Н. Кр. В. Кивагиње Милице, prof. Jean de Lemitchenko 192, Бранко Богдановић, фабрикант, Вршац 12, Ђорђе Ђурашевић, Александрија (Африка) 480, Српска Женска Добротворна Задруга, Темешвар 200, Јован Хајдуковић с Цетиња, од сапутника 11.

Преко Ђука Вукићевића, Александра Петровна Бјелогорскаја, Орјол 22, Ficar Emil, Brandeis (Чешка) 10, D-r F. Zlamal, Hrotovice (Моравска) 50, Срп. цркв. општина, Наштин (Сријем) 120-25, Кубра Зачков, Мор. Будјејовице 20, Н. Кр. В. Вел. Војвода од Мекленбург Стрелиц, Најстрелиц 1165, генерал Миловановић, Петроград 286-50.

Преко госпође Милеве племените Констаатиновић, Архипастир Владимир Лесички, Флоренца 50, Bagone de Bourgoin 144, г-ђа Серсе и г-ђа Андалан 96; Ђовани Видмер, архитект, Трст 100, преко Павла Петровића Степанова, Маријупол: А. М. Хараджајева, 62-50, А. М. Ковачевић 37-50, Друштво Кечеји Агунов и Друг 12-50, И. Е. Јуријев адв. 25, А. М. Копкина 5, М. Н. Мајевски 6-25, Н. И. Мет 6-25, Ј. З. Герашченко 2-50, И. Д. Павлов 6-25, М. К. Клорент 5, М. С. Мајевски 2-50, С. К. Целоманов 12-50, И. Дубровски 2-50, Р. Бадајанец 7-50, Б. Ј. Јанковски 7-50, Н. Г. Гаврилов 7-50, В. Пичахчи 1-25, Л. П. Корси 1-25, Јефремов 1-25, Н. Т. Амелин 7-50, К. М. Јали 5, Ф. Чичев 1-25, А. С. Ставильков 2-50, И. И. Ченуков 1-25, С. Ф. Глатки 1-25, И. Ј. Штукатуров 1-25, С. Г. Поповић 7-50, И. П. Дмитријев 7-50, И. В. Кинаш 1-25, Ф. И. Пашковски 2-50, С. И. Федоров 1-25, Ј. Ј. Рејхарт 5, И. Ј. Ђуран 7-50, Лосев 5, Ф. Бретелов 2-50, Ј. Г. Августато 7-50, М. И. Данилова 7-50, В. Б. Поднек 7-50; Ксенија и Павел Павлинови, Москва 937-50, дон Марко Аштић, Цетиње 15.

Преко гимназиста Боривоја Красојевића, Ср. Карловци: д-р Душан Орашковић 4, Дамјан Поповић 1, Јован Красојевић 2, Катица Красојевић 20, Марија Красојевић 4, Богдан Красојевић 4, Боривој Красојевић 4, д-р Ђорђе Красојевић 50, Никола Муаревић 1.

Преко Српске Банке, Мостар: Добротв. Задруга Мост. Српкиња 900, Никола Службени 10, Сава Шантић 250, Коста Костић 250, Радиша К. Костић 5, Радојко Костић 5, Бранко К. Костић 5, Вукашин К. Костић 5, Босиљка К. Костић 5, Илије Докића синови 1000, Симо Рачић 250, Ристо Кујунџић 5, Лука Грђић 20, Р. и М. Радуловић 400, Рајко Рапо 10, Војин Бјелица 50, Лазо Шишић 250, Марко Поповић 50, Ристо Вујичић 25, Манојло Мићкић 12-50, Ђ. Телебак 2-50, Јово Попара 25, Јово Акимовић 10, Саво Шиплина 25, Ђорђевић и Ристо Јелачић 1000, Друштво Трезвост 25, Синови Ристе Банића 50, Митрополит П. Зимовић 200, Саво Буквић 10, Милан Зелен 50, Српски Соко 567, Синови Р. Шаина 500, Софија Мандић 25, Маријана Мандић 25, Војин Мандић 25, Бранислав Мандић 25, Јово и Манојло Јелић 25, Јово Вујиновић 50, Гавро Ивезић 10, Н. Н. 2-50, Драга М. Милићевић 5, Јово Милетић 5, Бојо Миливојевић 10, Лазо Тук 2-50, Кнежић и Марјановић 10, Урош Богуновић 5, Петар Граховац 5, Јово Симић 1, Српско Занатлијско Удружење 50, Илија Иваншишевић бриџ 15, Илија Комненовић 1, Ђорђе Радојичић 1, Давид Кон 25, Јово Вујевић 10, Анто Чокорило 2-50, Анто Зимоло 5, Марко Божић 5, Ристо Кисић 20, Јахура и Меселић 25, Ристо Д. Библић 5, Петар Васиљевић 2-50, Ристо Опуха 20, Стефан Черковић 100, Марко Комад 100, Ристо Кржић 10, Перо Јанчић 20, Радослав 1, Ристо Самарчић 75, Томо Радуловић 50, Светозар Ђорговић 50, Тодор Ждракуловић 50, Данило Грковић 50, Васо Радуловић 50, Браћа Додер 100, Љубо Оборина 50, Љубо Тузлић 50, Мићо Вулевшевић 50, Алекса Петрић 25, Трипо Дудић 25, Ристо Р. Војичић 10, Н. и Ј. Кашиковић 100, Сава Глигоревић 5, Данило Милић 2-50, Велимир Андрић 2-50, Браћа Милутиновић 50, Ристо Вилић 25, Мојо Нилошевић 150, Браћа Зећ

100, Јефто Аниччић 25, Милан Гојковић 5, Симо М. Ковачевић 10, Јово Аниччић 75, Милан Милушић 75, Обрен Чалија 10, И. и Р. Јеремић 50, Браћа Кашиковић 25, Владимир Гвозденовић 25, Лазар Дурсун 50, Никола и Перо Ковачевић 200, Димитрије Терзић 75, Браћа Куић, 50, Божидар Комад 20, Јово Српа 10, Светозар и Божидар Зећевић 50, Мићо Бјелобрак 50, Душан Крљевић 15, Василије Ристић 50, Перо Шотрић 40, Милан Мићкић 15, Митар Хамовић 50, Ристо Ђорговић 15, Атанасије Сумина 2-50, Младен Јелић 10, Браћа Косјерине 25, Ђорђе Лоза 1-50, Ато Куић 2-50, Саво Докошић 5, Спасо Вукојевић Пљевљак 7-50, Симо Голубовић 35, Манојло Њуњић 50, Илија Бокић 5, Јефто Зећ 10, Станко Пичета 2-50, Лука Кнежић 50, Лазо и Раде Голубовић 100, Никола Жужа 5, Јово Пецељ 50, Анте Радић 25, Гавро Трифковић 50, Лазо и Шири Кнежевић 50, Никола Пилета и Синови 25, Браћа Гајковић 12-50, Аћим Бокић 2-50, Љубо Колак 5, Ристо Павић 50, Јово Дучић катихета 10, Вид Балабан 12-50, Петар Мандрата 7-50, Саво Семиз 5, Н. Н. 1-50, Перо Т. Милићевић 10, Љуба Ремећ 50, Шћепан Јанчић 10, Јован Софиљ 2-50, Д-р Перо Мандић 25, Јевтан Кашиковић 3, Ристо Периновић 10, Јово Комад 10, Душан Влахебоговић 5, Трифко Шилџак 10, Јелка и Зорка Кашиковић 10, Трифко Шуман 0-50, Јово Бланић 25, д-р Урош Круљ 100, Благоје Шаренац 25, Јосиф Тошовић 5, Видак Васиљевић 25, Ристо Томашевић 2-50, Алекса Гордић 10, Симо Гордић 10, Тодор Вучић 0-50, Спасоје Зуровац 25, Јово Рачић, Зијемље 5, Јефто Васиљевић 25, Ристо Петрић 25, Аћим Косјерина 0-50, Ристо Аваз 2-50, Милка Шаровић 2, Јово Савић 25, Мирко Лекић 5, Симо М. Ковачевић 15, Павле Мрав 25, Јово Пичета 2-50, Јово Граховац 15, Мићо Бланић 25, Митар Јеремић 50, Трифко Буквић 25, Јово Њуњић 100, Ристо Попић 1, Сава Глигоревић, 2-50, Бошко Ербез 2, Перо Кисић, 1, Иваншишевић и Михајловић 25, Браћа Дреч 15, Саво Каблар 25, Антон Тиберије 10, Ристо Дурсун 50, Тодор Бојанић 10, Саво Вученовић 10, Адолф Химлауер 10, Урош Куић 50, Перо Чокорило 75, Стефан Иваншишевић 25, Трипо Терзић 1, Јово Јовић 50, Никола Анђелопол 5, Перо Чалија 1, Јефтан Кнежић 20, Ристо Остојић 15, Станко Ковачевић, 2-50, Илија Тохол, 10, Ђорђе Ковачевић 1, Саво Сворчан 5, Ђорђе Јакшић 2, Мићо Шешел 1-50, Ристо Савић 2-50, Вуко Јанковић 0-50, Раде Вулић 25, Јефтан Матковић 12-50, Ђорђе Њипић 5, Мићо Ковачина 20, Марко Зуровац 10, Никола Р. Ковачевић 1, Спасоје Медан 2, Урош Товаришић 1-50, Спасоје Бошковић 1-50, Душан Ковачевић 1, Јово Товаришић 1-50, Новица Мрковић 25, Томо Кујунџић 2-50, Радован Томановић 10, Јефтан Дугоња 25, Ристо Врана 10, Јово Банић 100, Перо Солдо 25, Васо Марић 5, Лазо Билић 25, Ристо Батинић 10, Трифко Самарчић 5, Коста Чорлија 5, Ђуро Карић 2-50, Никола Милић 10, Јово Славић 1-50, Миливој Васиљевић 1, Марко Љубенко 0-20, Перо Акимовић 1, Симо Акимовић 2, Благоје Лоза и Милан Куртовић 25, Стефан Хрњез 2, Сава Барјактаревић 2-50, Васо Пајун 5, Јованка Љепана 1, Браћа Першић 5, Ђорђе и Лука Копривица 10, Ристо Шнаварало 3, Шири Ширић 0-50, Лазо Ђурић 15, Јово Србић 1, Ђорђе Ружић 5, Ђорђе Карић 2-50, Бранко Ј. Јовић 50, Ристо Зећ 50, Јефто Ђебић 10, Душан Пиљевић 5, Петар Јанош 5, Јово Ђукумовић 5, Перо Шкоро 15, Ђурђа Мариновић 10, Ристо В. Мандић 10, Милан Кораћ 25, Алекса Никшић 2-50, Трифко Љубенко 3, Симо Аниччић 12-50, Ристо Ивезић 2, Симо Тица 25, Драго Зуровац 5, Бранислав М. Кораћ 5, Алекса Смиљкић 5, Милош Радић 10, Сава Колак 2-50, Јово Мићкић 2-50, Петар Зелен 2-50, Грујо Грчић 2-50, Ђорђе Петровић 5, Вукан Балорда 10, Стојан Грубеша 2-50, Јово Пејовић 10, Јово Обраћ 10, Владимир Гатало 20, Вељко Оборина 200, Светозар Ђанин 25, Јово Кржић 10, Јово Мићковић 1, Милан Ковачевић 1-50, Бранко Скокић 5, Обрен Важић 25, Милан Вуксан 5, Милан Јовичић 50, Симо Панић 10, Алекса Комад 5, Анђа Крљевић 10, Илија Вујадиновић 25, Никола Којо 10, Вукан Каблар 25, Ђорђе Телебак 5, Ристо Вујичић 25, Војислав и Урош Шола 1000, Лазар Марјановић 10, Манастир Жигомислић 250, Перо Петрић 1-50, Душан Зећ 1-50, Ристо Шиповац 5, Љубо Милинковић 1, Симо Стајчић 1, Душан П. Докић 50, Ђоко Гулишцац 2, Ристо Улковић 0-50, Љубо Вуковић 1, Ристо Мићић 0-50, Војислав Радош 2-50, Мића Ербез 0-50, Ана Семиз 0-50, Јово Мркић 1, Станко Јањалија 0-70, Данило Пудар 1, Јово Мучибабић 5, Шћепан Самарчић 5, Станка уд. Билић 10, Ђуро Јанчић 5, Обренија Тунгуз 0-50, Риста Пејановић 0-50, Благоје Марић 1, Бека Продановић 0-50, Фима уд. Краман 0-30, Милан Пејчић 2, Илија М. Којо 5, Трифко Сундарић 10, Ристо Зећ 1-50, Ристо Чоловић 15, Јово Таушан 5, Ђорђе Шиповац 5, Живко Јакшић 2-50, Ристо Ковачина 5, Ристо П. Војичић 10, Софија Ђ. Чолића 5, Аћим



Медић 1, Илија, Душан и Љубо Грковић 250, Газро Влашкеговић 2, Шћепан Вукојевић 5, Милан Ш. Курић 2, Жарко Милишић 25, Јово Марковић 150, Димитрије и Перса Гвозденовић 15, Јово Којо 250, Јанош Обеша 1, Павле Раић 050, Марко Н. 050, Петар Филиповић 5, Светозар Мисита 25, Шпиро Милић 250, Војислав Дабих 150, Ђорђе Хубана 1, Митар Павловић 1, Лука Палавестра 5, Н. Н. 5, Ловро Блажевић 10, Душан Хадић 50, Јово Хамовић 50, Српско Пјевачко Друштво „Гусле“ 100, Ана Џонлес 25, Иво Крешић, учитељ 10, Петар Салвезани 10, Илије Докића синови 500, Јово Каблар 750, Јово Петрић 5, Вида Стајић 2, Даница Јефте Зеца 10, Петар Прстојевић 250, Шпиро Сорајић, 5, Симо Миљак 5, Лазар Ботур 5, Роса Цмиљић 060, Лука Ј. Кулаш 2, Лазар Акимовић 150, Урош Акимовић 150, Аким Говедарица 1, П. Кљајић 250, П. Кајко 250 Ш. Шакота 150, И. Зелен 1, С. Милић 150 Ристо Корач 15, Лазар Барбарев 10, Илија Скочајић 250, Антон Тиберо 15, Миле Дивац 250 Душан Шамадан—Шпаравало 5, Симо Павловић 2, Лазар Чоколило 250, Гојко Павић 20, Јефто Милићевић 1, Лазар Дурсун (опклада) 5, Владо Љенава 5, Јован Митровић 15, Ристо Ј. Шаин—Милетић 50, Ђорђе Обрадовић 5, Ристо Стефановић 250, Гашо Мучибабић 250 Никола Љолић 050, Бранко Љолић 050, Ружа Бачоћ 5, Мара Шојић 050, Ђуро Карић 250, Максим Јањић 5, Станко Мартиновић 10, Савета Станојевић 050, д-р Душан и д-р Урош Иванишевић 20, Стеван Рашовић 5, Симо Зећ 10, Милан Марковић 5, Јован Арнаут 1, Јово Миљевић 5, Хаџи Стојан Ракић 5, Милош Билбија 25, Милица Рашић 5, Ристо Д. Мандић 5, Михо Лајетић 10, Јован Јулд 250, Драго Новић 250, Милан Лајетић 250, Раде Матиловић 250, Аристид Галанос 250, Манојло Цветковић 10, Тодор Кулић 5, Ристо Костић 5, Велимир Јелић 25, Лазар Бибало 10, Тодор Васиљевић 5, Ђорђе Самарић 5, Јован Васић 50, Јово Медковић 5, 14 ученица више дјевојачке школе 1387, Насљедница пок. Ристе Ђирића 50, Шпиро Зећ 500, Д. А. Банић 5, Митар Бумбић 250, Драгутин и Мара Лорбер 5, Аристид Галанос 250, Ристо и Илија Пичета 100, Једна ученица више дјевојачке школе 1, Петар Вујичић 5, Симо Банић 5, Илија Иванишевић 100, Патриције Поповић 50, Богдан Минићевић 5, Петар Вуксан 10, Душан Тамнишић 25, прикупио пог. Владо Гозденовић: за село Раштане 7270, за село Баћевиће 18866; Јозеф Храмаћко, Бар 20, Мг. Ch. E. Piquet, Genève 48, Мара Ковачић, сакупила међу грађанима, Мол (Угарска) 810, Општинска Управа Столив, (Бока) 100, Јован Бранковић, Шиманови (Сријем) 10, Одбор за сакупљање милодара, Вис (Далмација) 800, H. Schoesing Paris 48, Joseph Vesely, Praha 10, Срби из Шида (Сријем) 300.

Преко Павла Петровића Степанова, Маријупол приложише у перперима: Регир и Зворно 125, Лели 250, Непознати 1250, Тања Немкова 125, И. А. Ковалски 25, И. К. Видовић 3750, чинвници фирме Бр. Адабашевих 5750, канцеларија генерал-губернатора, Хелсингфорс (Финланија) 1250, Андрија Иванић Дроси, Москва 78668, Мелко Радловић, проф. Дубровник 100, Црногорска Банка, Цетиње 1000, Српска Православна Црква Општина, Орловат (Банат) 288, Administration „Videnskeho Denika“, Беч 15104, L. Brunet, consul de Menténégro, Paris 5664, Joseph Dürich, Mnichovo Hradište (Чешка) 4110, Јосип Хвала за Народни Дом „Врдела“, Трст 60, Јарослав Ирса и госпођа, Праг 10, Лука Топаловић књијар, Митровица 20, Славко Видаковић, Ср. Карловци 10, Жарко Савин трговац, Окер (Бачка) 100, Земљор. пољопривредна општина, Вел. Бечкерек 500, Српско Занатлијско Удружење, Ср. Карловци 20, Милисав Марић, Ада (Угарска) 50, Симо Тикивић, Нови Сад 20, Ђоко и Весилја Радовановић, Митровица 5, Љубинко Стојановић, Митровица 10, Дамјан Стојановић, Олицеца (Угарска) 40, д-р Плато Добројевић, Чабатак (Угарска) 20, Српска Православна Општина, Мошорин (Угарска) 50, Њег. Високопреосвештенство Србије, архиеп. финландски, Виборг 750, Валеријан Алекс. Михајловски, Грубешов 130, преко подунаског Тргов. Акц. Друштва, Биоград Н. Н. 134650, Стјепан Томљеновић, Фијума 10, Српски Народни Одбор, Њу-Јорк 24510, проф. д-р Шварцлозе, Франкфурт н/м. 48, Просвјетна Задруга Српкиња, Ст. Бечеј (Угарска) 2080, Милева пл. Милекић, Ветово (Славнија) 1000, Прва Народна Банка, Пицбург 800, Одбор за сакупљање прилога, Сарајево 25000, Одбор за сакупљање прилога, Фијума 1910, Урош Буронић, Котор 50.

Преко г-ђе Смиљке Карамате, Будимпешта: ученице завода св. мај. Ангелине 174, Љубица Благојевић 5, Милица Борота 5, Боса Кристић 1, Вјера Бранчић 1, Невена Мандукић 1, Јулија Матић 1, Круна Кривић 1, Деса Јелчић 1, Маришка

Лесковић 1, Милка Јовановић 050, Невенка Скановић 050, Софија Вазаровић 1, Борислава Неђељковић 050, Нада Сладјевић 050, Смиљка Карамата 826; Андрија Иванић Дроси, Москва 106196, Јован Чавић, Нови Сад 100, D-g Franz Krzysik Лавов (Галиција) 6, Администрација „Прикарпатска Русь“ Лавов 725, Стеван Ђурић Вршац 5240, Администрација „Моравска Орлице“ Брно 30, Ана Морозини, Млеци 48.

Преко Подунавског Трг. Акц. Друштво, Биоград: Српска Женска Задруга, Сентомаш 24600, Д. Новицки Кашин-Твер 1250, Атонско подворје св. пророка Илије, Одеса 1680 Ото Франк црногорски консул Анверс 1000, Р. Ј. Радум, Молфета 21452, Њ. Преосвештенство Епископ Михаил Гривић, Плашка 120, Милан и Бранка Мишић, Окучани 100, Управа Цр. Крст. Св. Круне Угар. Земаља, Будим-Пешта 1000, Шеатовић и Ковачевић, Окучани 50, Српска Штедионица, Окучани 100.

Преко г-на Лавослава Чањека Цетиње: Лавослав Чањек 20, Срећко Цсмарић 20, Никола Марић 2, Франтишек Кол 2, Јозеф Јеленек 2, Х. Хилгартнер 2, Фр. Халер 4, Јозеф Черни 2, Јан Милер 2, Карел Чежић 2, Хонзар 2, Матоншек 2, Ферд. Долежал, Чтибор 5, Особље творнице „Јан Брдлик“, Початка 14, Адолф Черни 2, Сабрано у хотел „Вуле“ Початка 6560, сакупљено у ресторант „Кремличка Початка 9, радници творнице „Јан Брдлик“ Початка 2667; Димитрије и Босилка Ризов, Рим 96, Роберт Кох, Франкфурт 47750, Томо Баић, Нови Сад 5, madame la comtesse de Martimpry, Cambrai 191, преко Ернесте Мардона, црногорског консула, Бристон 366, Dr von Sydew, Хамбург 480, Хрватско Друштво „Бериславић“, Трогир 430, Одбор за Балкански Црвени Крст, Макарска, (Далмација) 400, Одбор госпођа сакупљ. прилога Црвеном Крсту, Цаватат, 1600, Хрватска Пучка Штедионица, Оребић, (Далмација) 500, Радослав Груић, професор, Биоград 230, Јаков Ротбергер, Беч, 2865.

Преко Франа Ђ. Лукшића, начелника, Суторморе: Олфина Сличанска, 120, Франо Ђ. Лукшић, начелник 100, Петар Занковић 10, Марко Обрадовић 12, Ђуро Обрадовић 10, Васа Василија 1, Иво Вуказић 2, Марко Станишић 5, Марко Згдић 2, Јаков Филиповић 1, Јаков Лукшић 1, Нико Иличковић 1, Филип Иличковић 1, поп Петар Луковић 5, Франо Никић, учитељ 5, Нико Паладин 1, Франо Витић 1, Јаков А. Лукшић 50, Марко Паладин 1, Рафаел Витић 1, Иво Главановић 1, Стјепан Громања 1, Јаков А. Паладин 040, Матија Витић 1, Марко Громања 1, Митар Громања 1, Иван Павловић 1, Анте Главановић 1, Перо Главановић 1, Грација Главановић 1, Стјепан Главановић 040, Рафаел Главановић 1, Марко Оташевић 1, Филип Паладин 1, Петар Паладин 1, Петар Калица 1, Марко Никић 1, Мило Перић 1, Анте Куртовић 1, Јаков Банковић 1, Петар Царевић 060, Матија Чакал 050, Стјепан Паладин 040, Шимун Сараин 060, Нико Вуксановић 3, Митар Хрватин, кнез 1, Филип Обрадовић 6, Поп Ђуро Поповић 50, Илија Папан 5, Томо Вуказић 040, Илија Поповић 4, Марко Ђуришић 4, Илија Куртовић 1, Крсто Вуказић 3, Ђуро Шкопеља 2, Ђуро Укчевић 5, Михо Ђуришић 3, Мићо Поповић 1, Мило Папан, 5, Митар Папан 4, Митар Брежанин 2, Радо Брежанин 2, Нико Поповић 5, Мило Поповић 2, Илија Брњада 3, Марко Брњада 2, Мило Папан 1, Иво Ђуришић 1, Нико Ђуришић 2, Мићо М. Поповић 10, Мило Миловић 2, Нико М. Поповић 2, Анте М. Лукић 1; Антун Вујиновић, трговац, Дубровник 30, Никола Трбети, Чаблица (Угарска) 14, Добр. Задруга Српкиња Земункиња, Земун 48705, М. Швачкина, Владикавказ 750, Привилегирана Чешка „Унион Банка“, Праг 250, G. q. Konstantinides, Марсел 9550, Curtis et Lagy Hanley, London 240, Eleandes Lyc Banks, London 48.

Преко Српске Банке, Загреб: Срби Службени 70, Бачић и друг. Јасеновац 1000; Прота Н. Ришков, Праг 320, Директор мушке и женске гимназије, Варшава 105, Љубица Петровић сакупила међу Србима, Вуковар 700, Mr. Jules Ephrussi, Pariz 47750, Врличани преко начелника Јоза вит. Кулишића, Врлика 1.09890, Јозеф Фишер, Беч 20, Њег. Светост Лукијан Богдановић, патријарх српски, Сријемски Карловци 3000, Devonnassour et Madame, Milan 20, C. Garska, Лондон 10, Андрија Ожеговић, Зеленика 20, Carolina Jahier, Цетиње 15, Paoline Jahier, Цетиње 15, Мило Калуђеровић, Цетиње 20, Антон Рајнвалд, Цетиње 10, Петар Пејовић, Цетиње 10, Giuseppe Vimercati, Цетиње 10, Luigi Bassi, Цетиње 5, Carlo Peverelli, Цетиње 5, Нико Калезић, Цетиње 10, Ђоко Краљевић, Цетиње 5, Ђуро Рајићевић, Цетиње 5, Нико Јелић, Цетиње 1, Константин Милетић, Батум 100.

Свсга перпера 156.90745  
Већ објављено „ 188.91308

Укупно перпера 345.82053

## Чеси за нас

— Чешка болница на Цетињу —

„Národní Listy“ доносе о чешкој болници, која је већ приспјела на Цетиње и отпочела рад, овај информативни чланак о њеном формирању и поласку из Прага: Изабранство за Црну Гору отпутовало је ноћас. Велико дјело је свршено. Још пред 10 дана није се службено ни помишљало на сличну акцију, јер је важност ситуације на Балкану била потцењивана и превладало мишљење, да неће доћи до тако жестоких и убитачних бојева у тако великим размјерама. Истина је, нас је брзо увјерила о нашем гријешењу и ушљед тога прије осам дана била је скупштина представника чешке медицине, који су имали да се договоре ради поступања и форме помоћне акције. Занимљиво је што су се сви позвани појавили. Изабрани су функционари и професор Кукула за предсједника, а др. Мјестецки за управитеља, те је одмах свом силом започео напорни рад и судјеловање цијелог љекарског одбора и функционера Словенског Клуба дра. Чернога и дра. Шајнера. Радило се и дан и ноћ и за непуну 3 дана била је мисија за Црну Гору у главним цртама на папиру готова.

На Црну Гору се у првом реду помишљало, јер је по извјештајима дневно шилњаних од одбора било потребно у првом реду и то чим прије пружити помоћ Црногорцима. Ради недостатка тог овог новца почели су се купити добровољни прилози за потребне наредбине, које су се морале тек касније реализовати, кад би сакупљени прилози покрили потребни износ. Ови су сакупљени брже него се мислило. Позив за помоћ имао је сваки даном више успеха, те је то повећано свотом од 40.000 круна, коју је дао чешки Соко на проглас д-ра Шајнера. Тиме је цијела акција била убрзана, и за непуних 5 дана било је све готово. Дјело, које би иначе трајало читаве сједмиче, ако не мјесеци, свршено је за 8 дана. Тај циновски рад се могао свршити кроз тако кратко вријеме једино неизмјерном енергијом позваних кругова и не измјерном пожртвованошћу најширих слојева народа, којима нека је најдубље поштованост.

Успјеху су допринијели осим споменутих, још и др. Рихлик, шеф изабранства за Црну Гору, даље доцент др. Знајемски, др. Клима, др. Кашпар, др. Чернишки и др. Микенда. Рекорд постигоше прашке госпође, које за 3 дана прибавише велико мноштво рубаља за рањенике. Радило се у индустријским школама, у соколани и по кућама. Збор је био снабђевен врло добро свим потребама медицинским и животним. Прашка општина је збору дала болесничку бараку са 32 кревета. Ово је послано прије 2 дана, те ће стићи заједно са збором.

Збор има собом 100 кревета са потребним бројем сламјача и рубаља, цијелу кухињу добро снабђевену свим потребама, петролејски шпархерд, лампе, свијеће, електричне ципне свјетлоте, сапуна, железне справе за подизање барака, пољске шоље, клозеге за болеснике, љекове, хирушке потребе са материјалом за преврцање. Све је раздијељено у двоје тако да могу два одјељења самостално радити. Имају 3.000 разних конзерва, мноштво ориза, макарона, шећера и суше зелени. Чоколада, чај, шећер, рум, маги и кошти били су донесени у задњем часу и предани збору. Наводимо да је на пр. чоколаде донесено кроз два дана 19, чаја 80, какао 60 кгр. Све је било спаковано у кашуницама по 50 кгр. са знаком С. Р. Л. С. То је због тога учињено, јер је превоз из Котора на Цетиње доста тежак, те према томе је сасвим право да се експедиција раздијели према жељи чланова истог у Котору на двије експедиције, једна да иде на Цетиње, а друга у Бар или можда у Скадар. Даље потребе ће се шилјати по жељи поступно на даље, те се моли да се евентуални дарови шаљу у смислу горе назначеном. Дарове упућене на Славенски Клуб или Помоћни Чешки Љекарски Збор у Прагу, Водичкова ул., нар. Јаме. Експедицију ће вршити г. царски саветник Цизлер, а за рад у складишту остаје г. Штјепанек.

На крају доносимо попис првог љекарског одјељења за Ц. Гори: предводник МИ Др. Рихлик, многогодишњи асистент проф. Кукуле, асистенти д-ри: Пршецехтјел, Јирасек, Ралеш, Власка, Лацина, Фреја, љекари: Савић, Брониславчевић, Бржеки, Буковски, Халир, Клика, Грус, Кулханек, Хнатек, Нетушил, Пршихонски, Шгајн, Машек, Плоцек, Захалка, Мерхаут, економ-инжињер: инж. Сладечек, фармациста: Mag. Ph. Кежиба, добровољно пријављене госпођице: Шулицова, баронеса од Хелферта, Боучкова, Мерхаутова Духова и г. Хишова, Помоћници: Петрачек, Јанашек, Рингл, Дворжак, Кошванец, Помоћнице: Крајцера, Јанковска, Тесаркова, Коброва, Ружићкова, Ташнерова, Лепечкова, Јилкова, Шефлова, Но-

вотна, Долејшева, Штиглова, школоване помоћнице опште болнице. Интендант: Новотни Родолф, а слуга главног љекара Ристо Шпадијер.

Како се чини, требало би жељети да се одржи значајан задатак овог изабранства која му је додијељена, те позивамо ширу јавност, да би прије свега новчаним прилозима подупирала даљу акцију на овом хуманом пољу.

Изабранство је готово и на путу је к циљу, сви чланови његови одоше да чим прије ставе руке на дјело. Нека се сви опет здраво поврате! До виђења!

\*

С првим изабранством чешких љекара отишао је и г. МИ Др. Вацлав Мерхоут, практични љекар и оператер у Вршовицама.

У Биоград је отишао дне 25. октобра ноћу г. МИ Др. Карел Филлер, да у друштву са проф. Др. Једличком, који је већ прије тамо отишао, његује рањенике с бојишта.

## КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Нови ратни успјеси Црногораца. Издавач Календара „Бока“, јавља да је већ дао у штампу градиво календара за настујајућу 1913. годину. У календару ће бити, поред остале богате садржине, и јуначке pjesме о најновијим бојевима Црногораца са Турцима око Дечића, Тузи, Плаве, Гусиња и Тарабоша. Препоручујемо најтоплије свијема да се за времена претплате за календар „Бока“, јер је штампање ограничено на 1500 примјера, а већ се пријавио лијеп број претплатника. Претплату на календар „Бока“ као и за оглашавање у истом прима сам издавач г. О. Дионисије Миковић игуман у Рисну, Уредништва „Дубровник-а“ и „Српска Зора“ у Дубровнику. Цијена је календару 1 перпер (круна). Чист приход календара припада „Српској Зори“.

Дописнице из Црне Горе и јужне Далмације. Дубровачка књијара, папирница и уметнички завод г. Јова Тошовића издала је прије кратког времена око 30 разних црногорских дописница, које садржавају у главном: владалачки дом, војску, народну ношњу, предјеле и знаменителности, као и старине и споменике. Такођер је издала нову серију дописница Дубровника, околине, предјеле и свих дубровачких знаменитости; напоскон народне ношње дубровачке околине и херцеговачке. Цијена је сваком комаду 10 пара, а дописнице су израђене у веома живим и лијепим бојама. Свраћамо пажњу на ову лијепу колекцију дописница, који могу за мало потрошених новаца набавити код г. Ј. Тошовића, књијара у Дубровнику.

## ТЕЛЕГРАМИ

Царско Село, 6. новембра. — Царска породица приспјела је вечерас.

Одеса, 8. новембра. — На енглеском пароброду, који је дошао из Цариграда, појавио се један сумњив случај колере.

Беч, 9. новембра. — Фрањо Фердинанд отпутовао је за Берлин. — „Н. Сл. Преса“, добила је од Прохаске депешу из Прилипа, којом јавља да је добро и да креће у Скопље.

Берлин, 9. новембра. — Фрања Фердинанд је приспио.

## Приватни огласи

## Црногорска Банка

### НА ЦЕТИЊУ

прима улоге на штедњу и по текућем рачуну уз повољне услове. Купује и продаје чекове на сва мјеста Јевропе и Америке. Купује и продаје стране новце уз најповољније курсеве. — Врши исплате како за Цетиње тако за сву Црну Гору уз врло повољне услове и брзо. Исто тако за иностранство.

Банка је у вези са банкама првога реда у Русији, Њемачкој, Аустрији, Угарској, Босни, Хрв. Славонији, Француској, Италији, Енглеској, Америци и т. д.

У данашње вријеме најзгодније је новац шилјати преко Црногорске Банке.

П. п. бр. 883, 2/10